Downloaded from Stanmorephysics.com

basic education

Department:
Basic Education
REPUBLIC OF SOUTH AFRICA

SENIORSERTIFIKAAT-EKSAMEN/
NASIONALE SENIORSERTIFIKAAT-EKSAMEN

AFRIKAANS HUISTAAL V2

MEI/JUNIE 2026

PUNTE: 80

TYD: 2½ uur

Hierdie vraestel bestaan uit 30 bladsye.

Kopiereg voorbehou

Blaai om asseblief

downloaded from Stanmorephysics.com

Downloaded from Stanmorephysics.com

INSTRUKSIES EN INLIGTING

1. Lees die volgende instruksies noukeurig deur voordat jy die vraestel beantwoord.

2. Moenie probeer om die hele vraestel deur te lees nie. Raadpleeg die inhoudsopgawe op bladsy 4 en merk die vraagnommers van die letterkundetekste wat jy bestudeer het. Lees daarna die vrae oor die tekste wat jy gedoen het en kies die soort vraag wat jy wil beantwoord.

3. Hierdie vraestel bestaan uit DRIE afdelings:

   AFDELING A: Gedigte (30)
   AFDELING B: Roman (25)
   AFDELING C: Drama (25)

4. Beantwoord VYF vrae in totaal: DRIE in AFDELING A, EEN in AFDELING B en EEN in AFDELING C.

   AFDELING A: GEDIGTE
   Gesiene gedigte – Beantwoord TWEE vrae.
   Ongesiene gedig – Beantwoord die VERPLIGTE vraag.

   AFDELING B: ROMAN
   Beantwoord EEN vraag.

   AFDELING C: DRAMA
   Beantwoord EEN vraag.

5. KEUSE VAN VRAE BY AFDELING B (ROMAN) EN AFDELING C (DRAMA)

   - Beantwoord SLEGS die vrae oor die roman en drama wat jy bestudeer het.
   - Beantwoord EEN OPSTELVRAAG en EEN KONTEKSTUELE VRAAG. As jy die opstelvraag in AFDELING B beantwoord, moet jy die kontekstuele vraag in AFDELING C beantwoord. As jy die kontekstuele vraag in AFDELING B beantwoord, moet jy die opstelvraag in AFDELING C beantwoord. Gebruik die kontrolelys op bladsy 5 om jou te help.

6. LENGTE VAN ANTWOORDE

   - Die lengte van die opstel vir die gedig is 250 tot 300 woorde.
   - Die lengte van die opstel vir die roman en drama is 400 tot 450 woorde elk.
   - Die lengte van die antwoorde van die kontekstuele vrae word deur die puntetoekenning van elke vraag bepaal. Beantwoord jou vrae bondig en relevant.

7. Volg die opdragte aan die begin van elke afdeling noukeurig.

8. Nommer die antwoorde korrek volgens die nommeringstelsel wat in hierdie vraestel gebruik is.

downloaded from Stanmorephysics.com

Downloaded from Stanmorephysics.com

9. Beantwoord ELKE afdeling op 'n NUWE bladsy.

10. Voorgestelde tydsindeling:

    AFDELING A: ongeveer 40 minute
    AFDELING B: ongeveer 55 minute
    AFDELING C: ongeveer 55 minute

11. Skryf netjies en leesbaar.

downloaded from Stanmorephysics.com

Downloaded from Stanmorephysics.com

INHOUDSOPGAWE

AFDELING A: GEDIGTE			
Voorgeskrewe gedigte: Beantwoord ENIGE TWEE vrae.			
VRAAGNOMMER	**VRAAG**	**PUNTE**	**BLADSY**
1. "Op sy branderplank"	Opstelvraag	10	6
2. "Elegie vir my toekomstige vrou"	Kontekstuele vraag	10	7
3. "Susan Boyle"	Kontekstuele vraag	10	9
4. "Vroue van Vermeer"	Kontekstuele vraag	10	10
EN			
Ongesiene gedig: Verpligtend			
5. "Hierdie jaar"	Kontekstuele vraag	10	11
AFDELING B: ROMAN			
Beantwoord EEN vraag.*			
6. *Onderwêreld*	Opstelvraag	25	13
7. *Onderwêreld*	Kontekstuele vraag	25	13
8. *Manaka Plek van die Horings*	Opstelvraag	25	16
9. *Manaka Plek van die Horings*	Kontekstuele vraag	25	16
10. *Vatmaar*	Opstelvraag	25	19
11. *Vatmaar*	Kontekstuele vraag	25	19
12. *Die kwart-voor-sewe-lelie*	Opstelvraag	25	22
13. *Die kwart-voor-sewe-lelie*	Kontekstuele vraag	25	22
AFDELING C: DRAMA			
Beantwoord EEN vraag.*			
14. *Krismis van Map Jacobs*	Opstelvraag	25	25
15. *Krismis van Map Jacobs*	Kontekstuele vraag	25	25
16. *Mis*	Opstelvraag	25	28
17. *Mis*	Kontekstuele vraag	25	28

***LET WEL:** Beantwoord EEN OPSTELVRAAG en EEN KONTEKSTUELE VRAAG in AFDELING B en AFDELING C onderskeidelik.

downloaded from Stanmorephysics.com

Downloaded from Stanmorephysics.com

KONTROLELYS

Gebruik die kontrolelys hieronder om te kontroleer of jy die korrekte getal vrae beantwoord het.

AFDELING	VRAAGNOMMER	GETAL VRAE BEANTWOORD	MERK (✓)
A: Gedigte (Voorgeskrewe gedigte)	1–4	2	
A: Gedigte (Ongesiene gedig)	5	1	
B: Roman (Opstel of kontekstueel)	6–13	1	
C: Drama (Opstel of kontekstueel)	14–17	1	
LET WEL: Beantwoord EEN OPSTELVRAAG en EEN KONTEKSTUELE VRAAG in AFDELING B en AFDELING C onderskeidelik.			

downloaded from Stanmorephysics.com

Downloaded from Stanmorephysics.com

AFDELING A: GEDIGTE

VOORGESKREWE GEDIGTE

Beantwoord ENIGE TWEE vrae.

VRAAG 1: OPSTELVRAAG

Lees die gedig hieronder en beantwoord die vraag wat volg.

Op sy branderplank – Petra Müller

Hy waag hom weer teen horisonne.
Die see gooi son in teen sy sonne, maar skuimskuddend
deur die teug vlug hy na vore, hys hom
lugtig teen die stroom uit, en kom
staan-staan strand toe, groen
deursigtig en ook reeds gebore.

*

Die seun het see in sy mond. Hy weet
nie of dit bloed of water is nie: uit
spoeg hy dit. Met sy sagte tongpunt voel
hy wortels van sy tande af, en proe die lug
wat sag van land en kruie om hom labberlag.
Hy lig hom van die seeplank af; afwesig
skud hy nou sy kop – 'n blonde rob –
en snuit hom skoon
van wat hy was;

'n elegante, goed gesteelde lyf
wat eeue lank reeds
land toe dryf

[Bron: *Nuwe verseboek vir seniors*, Tafelberg, 1992]

In die gedig, "Op sy branderplank", word daar van klankeffekte (halfrym en klanknabootsing), stylfigure en beeldspraak gebruik gemaak om die branderplankryer se handeling op sy branderplank te beklemtoon.

Bespreek hierdie stelling in 'n opstel van 250 tot 300 woorde. **[10]**

downloaded from Stanmorephysics.com

Downloaded from Stanmorephysics.com

VRAAG 2: KONTEKSTUELE VRAAG

Lees die gedig hieronder en beantwoord die vrae wat volg.

Elegie vir my toekomstige vrou – André Letoit

ek sal nooit die dag vergeet toe ek jou
ontmoet het nie (net soos in die
populêre liedjies)
:dit was op die skaatsbaan
of op die sessiondansvloer
of dalk by die biduur
(hoewel die soort
wat jy by bidure ontmoet
gewoonlik nie lank
hou nie)

ek het jou uitgeneem
op my motorfiets (boksburgmeer
of milky lane in hillbrow of
daai hippiekolonie in berea – ek
had altyd 'n voorliefde vir
hippiekolonies) en jy het
verlief geraak op my
toe jy my profiel in die
– nee wag – toe ek
in jou oor fluister
"ek smaak jou" (jou hare
het effens na kougom geruik – oh baby)

daarna het ek jou ouers ontmoet
hulle het my uit die huis uitgejaag
(vermoedelik vanweë my lang hare en baard –
uit die mode sedert jan van riebeeck en oom paul se tyd –
my tydsberekening is altyd verkeerd)

maar uiteindelik
het ons tóg getrou; jy was
so bly: niemand het opgedaag by die kerk nie
behalwe die dominee
en 'n paar assuransieagente
(onder andere my pa, saam met sy
vrou: gawe mense, darem,
as jy hulle leer ken; ongelukkig
ken ek hulle
nie so goed nie)

daarna het ons, soos altyd, saam
geleef (leef?) soos al die ander
mense (mense?) en

downloaded from Stanmorephysics.com

Downloaded from Stanmorephysics.com

41	nie meer toptwintig
42	geluister nie;
43	ek het altyd gedog
44	ek was verlief op jou (hahaha!)
45	maar toe eers, toe vang ek
46	die hele triek:
47	alles gaan om skreeuende bybies
48	en kombuiskaste wat piep
49	en die huwelik is 'n duur prys om te betaal
50	vir 'n lewe vol platoniese dogmatiek

[Bron: *Suburbia* deur André Letoit, Perskor]

2.1 Watter TWEE woorde in die titel kan as kontrasterend beskou word? In watter opsig word die gedagte van die verlede tyd EN die toekomende tyd in versreëls 1 tot 3 oorgedra? (3)

2.2 Evalueer die geslaagdheid van die tipografiese inkeping in versreëls 4 tot 10. Motiveer jou antwoord. (1)

2.3 Verwys na versreëls 11 tot 22.

Verduidelik in watter opsig die parentese (versreël 19) die gedagte dat die spreker die sogenaamde feite opmaak, versterk EN dui aan waarom die spreker se woorde in versreël 21 en 22 geloofwaardig is teen sy verwysings na 'n "hippiekolonie". (2)

2.4 Watter VIER opeenvolgende woorde in versreëls 38 tot 42 roep die geïdealiseerde uitkoms van 'n huwelik op EN watter woord in hierdie uittreksel skakel met strofe 1? (2)

2.5 Waarom kan aangevoer word dat die spreker in die gedig met die huwelik as instelling spot? Dink jy versreël 49 en 50 kan as motivering vir die titel beskou word? Motiveer jou antwoord. (2)
[10]

downloaded from Stanmorephysics.com

Downloaded from Stanmorephysics.com

VRAAG 3: KONTEKSTUELE VRAAG

Lees die gedig hieronder en beantwoord die vrae wat volg.

Susan Boyle – Kobus Grobler

daar staan jy inskrywing 43212
voor die pilatusse van Britain's got talent
aangeja soos 'n skaap
miserabel vaal in die lig verguis
die monobrou en die kapsel raam
jou vertelsel van 'n klein Nasaret
Simon spot, skares jou uit:
jy is die grap van die jaar

met die eerste woorde van I dreamed a dream
het jy vanuit vernederende vooroordeel
hulle en miljoene ander op YouTube
in ongeloof laat aanskou
hoe jy jare se troeteltalent
aan die hele wêreld skenk

[Bron: *Toulopers,* verse vir tieners, Lapa, 2011]

3.1 Watter verwagting oor Susan Boyle se kans tot sukses word deur die beskrywing in versreël 1 geskep? Motiveer jou antwoord. (1)

3.2 Verwys na versreëls 2 tot 6.

Watter eienskap van die beoordelaars word deur die woord "pilatusse" oorgedra? Benoem die TWEE verskillende beeldspraakvorme in versreël 3 EN versreël 6. (3)

3.3 Evalueer die geslaagdheid van die halfrym in versreël 7. Motiveer jou antwoord. (1)

3.4 Op watter manier, dink jy, word die gevolgtrekking waartoe die spreker in versreël 8 kom, uitgelig? (1)

3.5 Watter stemming heers in versreëls 1 tot 8 EN watter woord in versreëls 9 tot 14 beskryf die veranderde stemming in dié versreëls? (2)

3.6 Met watter woord in versreëls 11 tot 14 skakel die lied ("I dreamed a dream") EN in watter opsig dui Susan Boyle se "skenk" (versreël 14) op 'n ironiese oorwinning? (2)
[10]

downloaded from Stanmorephysics.com

Downloaded from Stanmorephysics.com

VRAAG 4: KONTEKSTUELE VRAAG

Lees die gedig hieronder en beantwoord die vrae wat volg.

Vroue van Vermeer – TT Cloete

Dit is meestal 'n mooi jong vrou.
Meestal is sy alleen binnenshuis,
dalk met 'n wit veraf brief wat sy vashou,
naby, in 'n gloeiende klein hand
voor 'n kleiner of groter oop
venster. Daar kom 'n ligte geruis
van 'n wêreld aan uit 'n land-
of groter wêreldkaart
wat teen die muurvlak oorkant
hang, daar waar seestrome en wind loop
met haar land se ganse skeepvaart.
Sy staan, sy sit, sy buk oor kant,
sy droom of sluimer
in lig wat in vlokkies of korrels brand
of dof kaats in die ruimer
ruimte van 'n skildery of spieël of in 'n wynhouer
ivoor maak, of sy speel klavesimbaal
of sy loer oor haar skouer
en dra 'n sonnende pêrel teen haar nek
se skadu. En altyd is daar lig wat áfstraal
ín in die liefs klein afgemete vertrek,
oorvloedig, uit die oop grote
universum en wat die klein aardse geslote
stilte in die onmeetlike laat asemhaal.

[Bron: *Driepas*, Tafelberg, 1989]

4.1 Watter woord in versreël 1 skep die gedagte dat nie al Vermeer se skilderye dieselfde fokuspunt het nie? (1)

4.2 Verwys na versreëls 1 tot 6.

Watter DRIE uitbeeldings van die vrou is universeel aan Vermeer se skilderye? (3)

4.3 Wat word deur die "wit veraf brief" (versreël 3) onderskeidelik op 'n letterlike EN figuurlike vlak verteenwoordig? (2)

4.4 Verduidelik die kontras in versreël 14 en 15. (1)

4.5 Verwys na die woord "oorvloedig" (aan die begin van versreël 22).

Op watter ander wyse word die gedagte van oorvloed in versreëls 20 tot 24 geskep? Watter boodskap word in dié versreëls oorgedra? (2)

4.6 Evalueer die geslaagdheid daarvan dat die gedig met "asemhaal" (versreël 24) eindig. Motiveer jou antwoord. (1)
[10]

EN

downloaded from Stanmorephysics.com

Downloaded from Stanmorephysics.com

ONGESIENE GEDIG (VERPLIGTEND)

VRAAG 5: KONTEKSTUELE VRAAG

Lees die gedig hieronder en beantwoord die vrae wat volg.

Hierdie jaar – Linda van Wyk

Ek wil hierdie jaar
meer boeke lees.
Hierdie jaar meer
teenwoordig in die oomblik
wees.

Hierdie jaar wil ek oor alles
skryf
en behoorlik vrede maak met my
lyf.

Die jaar stadiger loop
minder praat en mooier
luister,
'n duisend kerse brand,
kaalvoet loop, voete in die sand.

Hierdie jaar wil ek meer skilder,
minder mense verwilder.
Meer berge klim en in strome
swem.

Hierdie jaar wil ek
meer van my vriende sien
dalk ook my eerste miljoen
verdien.

Die jaar wil ek vir almal wat my
raak,
wat van my as mens meer maak,
sê hulle maak baie saak.

Hierdie jaar wil ek 'n nuwe
stokperdjie leer,
die jaar omgaan met minder
seer.

Die jaar wil ek weer in die
goedheid van mense glo.

[Bron: *Pinterest* deur © Linda]

5.1 Watter retoriese middel in strofe 1 versterk die titel van die gedig? Dink jy die gebruik van die woord "meer" (versreël 2), teen die agtergrond van die res van die gedig, impliseer dat die spreker in die verlede nie boeke gelees het nie? Motiveer jou antwoord. (2)

downloaded from Stanmorephysics.com

Downloaded from Stanmorephysics.com

5.2 Waarom kan aangevoer word dat versreëls 10 tot 14 kontrasterend met die res van die gedig is? (1)

5.3 Na watter DRIE vorme van kommunikasie word in versreëls 1 tot 14 verwys? (3)

5.4 Op watter tipografiese manier word die woord "seer" in versreël 30 beklemtoon? (1)

5.5 Ten spyte van woorde soos "verwilder" (versreël 16) en "seer" (versreël 30) eindig die gedig positief.

Haal 'n woord uit versreël 31 en 32 aan wat dié stelling bewys. (1)

5.6 Watter toon is oorheersend in versreël 31 en 32? Evalueer die geslaagdheid van die koeplet EN motiveer jou antwoord. (2)
[10]

TOTAAL AFDELING A: 30

downloaded from Stanmorephysics.com

Downloaded from Stanmorephysics.com

AFDELING B: ROMAN

Beantwoord in hierdie afdeling SLEGS EEN vraag oor die roman wat jy bestudeer het.

ONDERWÊRELD – Fanie Viljoen

Beantwoord ÓF VRAAG 6 (opstelvraag) ÓF VRAAG 7 (kontekstuele vraag).

VRAAG 6: *ONDERWÊRELD* – OPSTELVRAAG

Die beginsel van oorsaak en gevolg lei dikwels tot spanning in 'n roman.

Bespreek in 'n opstel van 400 tot 450 woorde hoe John se dood veroorsaak dat Greg 'n krisis ten opsigte van wie hy kan vertrou, beleef EN dui aan hoe dit daartoe lei dat hy verkeerde keuses maak. **[25]**

VRAAG 7: *ONDERWÊRELD* – KONTEKSTUELE VRAAG

Lees die uittreksels hieronder aandagtig deur en beantwoord die vrae wat volg.

TEKS A

Die eerste skooldag van my laaste skooljaar speel af soos 'n lang, boring fliek. Van die ouens is al vroeg wakker en besig om reg te maak. Ek wil vir oulaas laat slaap. Maar Plank kom klop my wakker. "Komaan, Greg, die skool se hoofseun moet seker 'n voorbeeld stel vir ons ander ouens," sê hy kamtig ernstig.

"Ek het nie myself gekies nie. Ek sal nog lê as ek wil," antwoord ek slaperig.

"O, julle spul uitverkorenes," grinnik Plank. "Hoofseun, onderhoofseun, VRL's. Julle was almal blote saketransaksies, was julle nie? Wie se pa kan die skool se budget die grootste hupstoot gee? En daai badge wat hulle op jou bors vassteek, is die kwitansie wat jy die hele blerrie jaar gaan dra!"

"Plank, moet jy my nou so crap laat voel, hè? My oë is nog nie eens behoorlik oop nie. Ek hoop nie jy maak 'n gewoonte daarvan hierdie jaar nie. Ek sluit my deur voor ek gaan slaap, try my."

"Kwanele gaan weer op jou case wees."

"Ek het hom op sy plek gesit gisteraand by die VRL-vergadering. Dis hoekom ék kan laat lê, en hý vanoggend moet sukkel om die Trappers uit hul beddens te jaag."

Plank skud sy kop, lag en loop weer.

Ek staan maar op. Op daardie oomblik kom Eckardt, die nuwe ou, by my kamer verbygestap. Natgesweet, asof hy gaan draf het. Sy oë vang myne in die verbygaan. Hardegat, dink ek weer. Ons sal nog gesels.

7.1 Watter karaktertrek van Greg blyk uit sy verwagting dat die eerste skooldag "soos 'n lang, boring fliek" (reël 1) gaan wees EN in watter opsig bewys hy sy pa se siening van hom reg deurdat hy "vir oulaas laat slaap" (reël 2)? (2)

7.2 Evalueer die funksie van Greg se opmerking in reël 5 teenoor sy houding oor sy hoofseunskap EN die ander matrieks se houding teenoor sy leiersposisie. Motiveer telkens jou antwoord. (2)

downloaded from Stanmorephysics.com

Downloaded from Stanmorephysics.com

7.3 Waarom is dit ironies dat juis Plank vir Greg aan sy hoofseunpligte herinner (reël 3 en 4)? (1)

7.4 Verwys na reëls 7 tot 11.

7.4.1 Wat is die skool se leuse? Watter verwagting word met dié leuse by die leser geskep? Watter kontras bestaan tussen Plank se woorde en hierdie verwagting ten opsigte van die skool se waardes? (3)

7.4.2 In watter opsig is Plank se woorde vooruitwysend na die inligting wat Greg oor Project Nursery Rhyme ontdek? Watter antwoord sou Greg moontlik later vir Plank gee ten opsigte van die vraag of sy pa die meeste geld vir sy hoofseunskap betaal het? (2)

7.5 Verwys na reël 11 en 12: "… Ek sluit my deur voor ek gaan slaap, try my."

Waarom sluit Greg later in die roman wel sy kamerdeur vir sy vriende? (1)

7.6 In reël 13 verwys Plank na die konflik tussen Greg en Kwanele.

Wat is die oorsprong van dié konflik volgens Greg EN Kwanele onderskeidelik? Wie, dink jy, blyk later in die roman reg te wees oor die rede vir dié konflik? Motiveer jou antwoord. (3)

7.7 Wat het die vorige middag gebeur sodat Greg dink die nuwe seun is "hardegat" (reël 19)? Op watter TWEE maniere manipuleer Eckardt vir Greg op die eerste skooldag om sy aanvanklike siening oor hom te verander? (3)

EN

TEKS B

Wat?! Hy het dan self iets te doen met Eckardt se verdwyning. Moet ek hulle sê? Sommer nou, sodat ons die ding kan oopkrap en kan uitvind waar presies Dok – om die inspekteur se woorde te gebruik – in die legkaart inpas?

Dit sal die maklike uitweg wees, weet ek. Maar ek is alreeds vandag tot nugterheid geruk toe ek so impulsief probeer het om by die rekenaarkamer in te kom. Hierdie keer sal ek moet dink. Wat sal ek sê en wat nie?

En terwyl hierdie gedagtes deur my kop maal, is daar een wat bo die ander na vore druk: Onthou, jy het computers gehack saam met Eckardt. Dit is onwettig. Jy sal met jou agterent in die tronk land. Jy sal fyn moet trap met hierdie vrae. Fyn genoeg dat hulle vir Eckardt kan kry. Maar ook fyn genoeg om vir jou eie wickets te keer.

En toe kom die vrae: Hoe, wie, waar, wat? Ek vertel dat ek en Eckardt bevriend geraak het vroeër die jaar. Dat hy nuut was in die skool. Ek het hom rondgewys. Ons was in dieselfde klasse, het dieselfde vakkkeuse gehad. Hy het nie juis belanggestel in rugby nie, maar hy het dit gekyk – nie gespeel nie. Hy het gehou van sport wat hy alleen kon beoefen. Soos draf. Dit het hom kans gegee om te dink, het hy gesê.

"Wat het jou laat besef dat daar 'n probleem is, Greg? Dat iets met Eckardt gebeur het?" vra inspekteur Cele.

"Hy het my nie kom wakker maak laas Donderdagoggend nie."

downloaded from Stanmorephysics.com

Downloaded from Stanmorephysics.com

7.8 Wie het die vorige kere vir Dok Pienaar tydens Greg se ondervragings ingestaan? (1)

7.9 Verwys na reëls 1 tot 3.

Watter tipe verteller is hier aan die woord EN wat is die voordeel van dié tipe verteller in hierdie reëls? (2)

7.10 Verwys na reël 4 en 5: "Maar ek is alreeds vandag tot nugterheid geruk toe ek so impulsief probeer het om by die rekenaarkamer in te kom."

In watter opsig word Eckardt se invloed op Greg in hierdie gedagtes weerspieël? Verwys in jou antwoord na hoe Greg was EN hoe hy nou is. (1)

7.11 Verwys na die volgende uittreksels uit TEKS A en TEKS B.

TEKS A (reël 3 en 4): "Plank kom klop my wakker. 'Komaan Greg, die skool se hoofseun moet seker 'n voorbeeld stel vir ons ander ouens,' sê hy kamtig ernstig."
TEKS B (reël 18): "Hy het my nie kom wakker maak laas Donderdagoggend nie."

In watter opsig bewys Plank enersyds juis sy vriendskap deurdat hy vir Greg in TEKS A kom wakker maak EN gebruik Eckardt andersyds die wakkermaakritueel as 'n vorm van manipulasie? Op watter TWEE maniere was Eckardt se nie-wakkermaak van Greg (TEKS B) effektief? (4)
[25]

downloaded from Stanmorephysics.com

Downloaded from Stanmorephysics.com

***MANAKA PLEK VAN DIE HORINGS* – Pieter Pieterse**

Beantwoord ÓF VRAAG 8 (opstelvraag) ÓF VRAAG 9 (kontekstuele vraag).

VRAAG 8: *MANAKA PLEK VAN DIE HORINGS* – OPSTELVRAAG

Die beginsel van oorsaak en gevolg lei dikwels tot spanning in 'n roman.

Bespreek in 'n opstel van 400 tot 450 woorde hoe die hoofkarakter, Baas Dennis Chipman, se ervarings in sy verlede veroorsaak dat hy kies om 'n alleenpad te loop, MAAR hoe hierdie keuse telkens deur ander karakters se keuses beïnvloed word. **[25]**

VRAAG 9: *MANAKA PLEK VAN DIE HORINGS* – KONTEKSTUELE VRAAG

Lees die uittreksels hieronder aandagtig deur en beantwoord die vrae wat volg.

TEKS C

... "Daar is 'n vrou wat 'n baie goeie tolk vir muluti Krieseltjie sal kan wees. Sy kan Engels praat. Sy verstaan ook Afrikaans en het nie op die oomblik 'n man nie."
Die tolk sukkel met die g-klank.
"Verder is sy ook 'n Christen en haar naam is Grace. Muluti Joseph wat oorlede is, was haar oupa. Haar ouma is 'n Profeet van die Bybel. Grace het by die sendingstasie by haar oupa en ouma Essie grootgeword. Ná muluti Joseph se dood het Grace en haar ouma nog vir 'n lang ruk op Manaka gebly omdat die khuta gedink het dit sal nie reg wees om 'n Profeet van die Bybel van die sendingstasie af weg te jaag nie. Nou bly hulle by Mubuyu – die Plek van die Kremetarte.
"Hierdie Grace is ook 'n opgeleide verpleegsuster. Haar opleiding het sy in Windhoek en in Lusaka gekry. Ná haar oupa se dood was sy die suster in beheer van die kliniek by Manaka. Maar die kliniek het toegemaak omdat die regering nie meer geld het nie. Hierna is Grace en haar ouma Essie gevra om te trek omdat die khuta gedink het hulle sal miskien 'n huurder kry wat kan betaal vir 'n konsessie.
"Grace het nie nou 'n werk nie maar ongelukkig sal sy nie dadelik kan begin om 'n tolk te wees nie, want sy is nie nou hier nie. Wanneer sy terugkom, kan daar oor die geld gepraat word wat sy moet kry." ...

9.1 Verwys na reël 1 en 2.

Wie is hier aan die woord? Waarom kan Grace se ouma, na wie verwys word, Afrikaans praat? Skryf DRIE feite neer. (4)

9.2 "... en het nie op die oomblik 'n man nie." (Reël 2)

Evalueer die geregverdigheid van die besluit deur die khuta om Grace as tolk aan te bied en motiveer jou antwoord. Noem nog TWEE ander diskriminerende opvattings oor vroue binne die Lozi-kultuur. (3)

downloaded from Stanmorephysics.com

Downloaded from Stanmorephysics.com

9.3 Verwys na reëls 10 tot 12.

Met Grace se opleiding in gedagte, waarom is Grace en Baas se eerste ontmoeting ironies EN hoe speel hierdie opleiding later 'n prominente rol in hulle verhouding? (2)

9.4 "... miskien 'n huurder kry wat kan betaal vir 'n konsessie." (Reël 14)

Wie het reeds aan dié verwagting van die khuta voldoen? Hoe word dié karakter ten opsigte van die huur van Manaka deur die khuta uitgebuit EN in watter opsig is dit vooruitwysend na latere uitbuitingsoptredes deur die khuta? (3)

9.5 "Wanneer sy terugkom, kan daar oor die geld gepraat word wat sy moet kry." (Reël 16 en 17)

Wie is later daarvoor verantwoordelik dat die khuta nie ook vir Grace inloop ten opsigte van hierdie betaling nie? (1)

EN

TEKS D

"Die man wat deur die Here uitverkies en gestuur is om die saadjie vir Hom te kom plant, was 'n jagter. My muluti Joseph Mulambwa se pa én sy oupa en die hele familie Mulambwas, vrouens, kinders, almal, die hele huis van daardie tyd se hoofindoena, is op een dag hier by Manaka onder hierdie worsboom in hierdie rivier gedoop. Miskien kan dit al honderd jaar terug wees as 'n mens daaraan dink dat my muluti Joseph se pa 'n kind was toe hy hier deur die jagter gedoop is.

"My muluti Joseph is as kind deur een van die sendelinge gedoop wat hier verby getrek het. So het sy pa ons vertel. Dit was baie jare ná die buffeljagter verdwyn het, toe versorg die Here nog altyd sy plantjie."

Ouma Essie sit haar hand op die Bybel wat sy op haar skoot hou. "Dis hoekom ek sê: Vir my is dit ook onmoontlik om nie te praat oor wat ek gesien en gehoor het nie. Dit is hoe dit is. En hoekom sal die Here nou sy hand wegvat net oor iets wat tussen mense gebeur?" Sy kyk tussen Baas en Griesel deur.

"Ek maak nie die Here nie. Die Here maak my. Die plek waar die sendelinge sal bly, sal daar by die kerk wees. Dit is die plek wat die Here deur die khuta aan hulle toegewys het. Die ander man wat wit is, sal vir julle sê wat om te doen om 'n dak oor julle koppe te kry. Tot daar weer 'n kerkgebou is, sal hierdie boom die kerk wees. Daar bo is nie genoeg koelte om kerk te hou nie. Dit is wat die Here sê."

9.6 Verwys na reël 1 en 2.

9.6.1 Watter verwantskap bestaan tussen hierdie man na wie ouma Essie verwys en Baas? (1)

9.6.2 Met watter TWEE vrae probeer eers Grace EN later ouma Essie vir Baas manipuleer om te erken dat hy met 'n doel na Manaka gekom het? (2)

downloaded from Stanmorephysics.com

Downloaded from Stanmorephysics.com

9.7 "Ouma Essie sit haar hand op die Bybel wat sy op haar skoot hou." (Reël 10)

Evalueer die rol wat die Bybel in die roman speel om ouma Essie se karakterontwikkeling aan te dui en motiveer jou antwoord. (1)

9.8 " 'En hoekom sal die Here nou sy hand wegvat net oor iets wat tussen mense gebeur?' Sy kyk tussen Baas en Griesel deur." (Reël 12 en 13)

Watter verskillende sienings het Baas EN Griesel oor die oorsprong van die konflik tussen hulle? Wanneer, dink jy, het hulle 'n keerpunt in hierdie swak verhouding bereik? Motiveer jou antwoord. (3)

9.9 Dink jy Baas en die Du Pisani's sou dit geloofwaardig vind dat ouma Essie die worsboom as die plek vir kerkdienste uitwys? Motiveer jou antwoord. Watter rol vertolk ouma Essie op Manaka soos deur haar optrede in hierdie uittreksel bewys? (2)

9.10 Watter tipe verteller is in TEKS D aan die woord EN wat is die voordeel van dié tipe verteller vir die roman? (2)

9.11 Verwys na die volgende uittreksels uit TEKS C en TEKS D.

TEKS C (reëls 12 tot 14): "Maar die kliniek het toegemaak omdat die regering nie meer geld het nie. Hierna is Grace en haar ouma Essie gevra om te trek omdat die khuta gedink het hulle sal miskien 'n huurder kry wat kan betaal vir 'n konsessie."
TEKS D (reël 8 en 9): "Dit was baie jare ná die buffeljagter verdwyn het, ..."

Beide Grace en ouma Essie was slagoffers van die Lozi-gebruike. Dink jy "die buffeljagter" sou homself ook as 'n slagoffer van die Lozi-stam se gebruike kon beskou? Motiveer jou antwoord. (1)
[25]

downloaded from Stanmorephysics.com

Downloaded from Stanmorephysics.com

***VATMAAR* – AHM Scholtz**

Beantwoord ÓF VRAAG 10 (opstelvraag) ÓF VRAAG 11 (kontekstuele vraag).

VRAAG 10: *VATMAAR* – OPSTELVRAAG

Die beginsel van oorsaak en gevolg lei dikwels tot spanning in 'n roman.

Bespreek in 'n opstel van 400 tot 450 woorde hoe samelewingskwessies van daardie geskiedkundige era gelei het tot armoede en minderwaardigheid EN die uiteindelike ontstaan van Vatmaar. **[25]**

VRAAG 11: *VATMAAR* – KONTEKSTUELE VRAAG

Lees die uittreksels hieronder aandagtig deur en beantwoord die vrae wat volg.

TEKS E

Ek het jare later eers besef dat hulle die meel en brandewyn gesteel het, het Oom Flip gesê.

Die Jood het die baas Miester Swartz genoem. Nou sien julle waar ek my naam vandaan gekry het. Ek is deur en deur Filippus Swartz.

Oom Flip het 'n boepens gehad. Hy was aan die kort kant, maar nie baie erg nie, met 'n ronde agterstewe wat beweeg het as hy loop. Hy het 'n bles reg agter op sy kop gehad. Die grootmense het dit 'n wegholhou genoem. Hulle het gesê hy het met 'n bakleiery weggehol en toe word hy met 'n klip van agter af raakgegooi en dit het die merk gemaak. Hy het 'n ronde gesig gehad, altyd skoongeskeer met soos hy gesê het, sy eie Duitse skeermes. Een van sy voortande het makeer en as hy gelag het, kon 'n mens die poort tussen sy tande sien.

Oom Flip was onse enigste transport tussen Vatmaar en Du Toitspan. Sy trollie was altyd gelaai, of hy nou vertrek of teruggekom het. Hy het nooit reguit vir 'n passasier of vir 'n vrag geld gevra nie, net na die lisensieplaat wat met twee spykers aan die kant van sy bankie vasgekap was, gewys en gesê: Julle sien my transportlisens is twee sjielings 'n jaar. Ek moet dit op tyd betaal. Ek kan nie in die kantoor in die Pan my hand gaan lig soos julle met my maak nie.

Hy het gewoontlik so gesê as die mense al op die trollie sit. En voor hy wegtrek, het hy dan gesê: Dit is nie regverdig teenoor Ou Swaai nie. Sy kyk heeltyd of ek nie oorlaai is nie.

11.1 Waarom het Oom Flip nie agtergekom dat die meel gesteel word nie EN watter karaktertrek van Oom Flip word hierdeur bewys? (2)

11.2 Evalueer die houding waarmee Oom Flip in reël 4 sê: "Ek is deur en deur Filippus Swartz." Motiveer jou antwoord. (1)

11.3 Watter tipe verteller is hier aan die woord EN wat is die voordeel van hierdie tipe verteller? Wat, dink jy, is die doel waarom die verteller Oom Flip se bleskop en die afwesigheid van 'n voortand in soveel detail beskryf? (3)

downloaded from Stanmorephysics.com

Downloaded from Stanmorephysics.com

11.4 Hoekom is dit enersyds geloofwaardig EN andersyds ironies dat Oom Flip 'n transportbesigheid in Vatmaar het teen die agtergrond van hoe hy Basoetoland verlaat het? (2)

11.5 Verwys na reëls 16 tot 20.

11.5.1 Met watter verwagting sê Oom Flip die woorde: "Ek kan nie in die kantoor in die Pan my hand gaan lig soos julle met my maak nie"? (1)

11.5.2 Wat word geïmpliseer met die woorde: "Dit is nie regverdig teenoor Ou Swaai nie"? Dink jy dit is effektief dat Oom Flip wag tot die mense al op die trollie sit voor hy hierdie woorde sê? Motiveer jou antwoord. (2)

11.6 Verwys na Ou Swaai. (Reël 19)

11.6.1 Waar kom die naam Swaai vandaan? (1)

11.6.2 Oom Flip se hantering van Ou Swaai bewys sy innerlike goedheid. Bewys hierdie stelling met TWEE feite. (2)

EN

TEKS F

Kom saam, Ouman, ek vrot al, sê Bet vir Flippus toe die ander gaan sit om te rus. Hou jy dop, ek moet was.

Sy het die rooi sakkie in die water gedruk tot die reuk uit was en hom weer teruggesit waar hy hoort. Flippus het niks gesien nie.

Siesie Lena en Janman se geld het al minder geraak, en hulle het geweet Bet en Flippus het glad nie meer geld nie en dat hulle eers weer sal hê as hulle die klippe verkoop. Jakob Kierie het al lankal reguit gesê: Ek het niks geld nie en ek is die verkoper, so julle moet vir my sorg.

Siesie Lena kon dit nie langer uithou nie. Toe Bet terugkom, sê sy: Gee my die klippe. Ek sorg al vir jou en Flippus vandat ons uit Bakerville uit weg is. My geld is amper op en dis net regverdig dat ek die klippe hou.

Ja, Bet, sê Janman, maak soos my ma sê.

Bet het gemaak of sy niks hoor nie. Toe haal Flippus 'n twaksakkie vol sikspense en sjielings uit sy knapsak. Dit was die geld wat Bet vir hom gesê het om van sy oubaas te steel, met die waarskuwing: Pas op dat hulle dit nie agterkom nie. En die Swartze hét dit ook nooit agtergekom nie.

Hy het die geld op die bank uitgekeer en sonder om te tel vier hopies gemaak. Hy het een hopie vorentoe gestoot en gesê: Vat, my Siesie, en toe die ander hopie vorentoe gestoot en gesê: Vat, my Neef.

Toe sê hy: Bet, ek dra die geld, jy werk met dit.

Wat 'n man, het Siesie Lena gedink, en tog so eenvoudig.

11.7 Wat is in die rooi sakkie (reël 3)? (1)

11.8 Wie, dink jy, het die meeste gewaag om die items in die rooi sakkie in die hande te kry? Motiveer jou antwoord. (1)

downloaded from Stanmorephysics.com

Downloaded from Stanmorephysics.com

11.9 Herlees reëls 9 tot 12.

Janman en Siesie Lena het verwag dit sou maklik wees om Flippus te bedrieg.

Op watter TWEE maniere sou hulle probeer om beheer oor die rooi sakkie te verkry? Wat, dink jy, was die hoofrede hoekom hulle planne nie gewerk het nie? (3)

11.10 Herlees reël 21.

Watter houding ontlok die manier hoe Flippus teenoor Bet optree?

Gee enige DRIE beskrywings waarmee Flippus vir Bet ná die uittreksel beskryf om sy gevoel teenoor Bet te beklemtoon. (4)

11.11 Verwys na die volgende uittreksels uit TEKS E en TEKS F.

TEKS E (reël 1 en 2): "Ek het jare later eers besef dat hulle die meel en brandewyn gesteel het, het Oom Flip gesê."
TEKS F (reëls 5 tot 8): "Siesie Lena en Janman se geld het al minder geraak, en hulle het geweet Bet en Flippus het glad nie meer geld nie en dat hulle eers weer sal hê as hulle die klippe verkoop. Jakob Kierie het al lankal reguit gesê: Ek het niks geld nie en ek is die verkoper, so julle moet vir my sorg."

Hoe sluit beide uittreksels by die hooftema van die roman aan EN in watter opsig het die karakters in die roman hulle optrede met die titel van die roman geregverdig? (2)
[25]

downloaded from Stanmorephysics.com

Downloaded from Stanmorephysics.com

***DIE KWART-VOOR-SEWE-LELIE* – Eleanor Baker**

Beantwoord ÓF VRAAG 12 (opstelvraag) ÓF VRAAG 13 (kontekstuele vraag).

VRAAG 12: *DIE KWART-VOOR-SEWE-LELIE* – OPSTELVRAAG

Die beginsel van oorsaak en gevolg lei dikwels tot spanning in 'n roman.

Bespreek in 'n opstel van 400 tot 450 woorde hoe Ma Elsa en Iris deur metodes om te ontvlug juis die spanning in hulle persoonlike lewens verlig. **[25]**

VRAAG 13: *DIE KWART-VOOR-SEWE-LELIE* – KONTEKSTUELE VRAAG

Lees die uittreksels hieronder aandagtig deur en beantwoord die vrae wat volg.

TEKS G

"Dis so," het die Engel agter my beaam, maar ek het my nie aan hom gesteur nie omdat hy natuurlik nie regtig bestaan nie en bloot so opdringerig geword het omdat hy Peter se telefoongesprek afgeluister het.

"Waarheen nou?" het Joe gevra en self geantwoord. "Wat van die park? Ek kan mooi foto's van jou neem."

"Verskoon my," het ek beleef geantwoord. "Maar wat is hierdie beheptheid met foto's neem? Nie eens as baba is ek so gedurig afgeneem nie. 'n Derde kind se oulikhede is ou nuus en …"

"Jy't 'n interessante gesig. Ons kan iets daarvan maak."

Ek het 'n paar potensiële leuens agtermekaar gekry. Sou ek noem dat my ma by die hotel vir my wag? "My agent sal nie hiervan hou nie," het ek die swakste moontlike verskoning opgediep.

"Agent? Ek het nie geweet jy het een nie." Hy het die lensdop van die kamera teruggedruk. "Wie is hy? Ons kan 'n ooreenkoms aangaan."

"Sy naam is … wel, eintlik het ek hom nog nie ontmoet nie. Hy het my hierheen ontbied en ek eet vanaand saam met hom."

"Sies," het die Engel in my oor gesis.

"Jy lieg," het Joe vrolik gesê en my aan die arm gevat. "Kom, ons gaan park toe. Onder sy sneeukombers gaan dit mooi lyk."

Ek is saam, holderstebolder in 'n geel taxi in met twee groot plakkers teen die agterste sitplek. Die een het ons verbied om in die voertuig te rook en die ander een het ons vertel dat ons summier uitgesmyt sal word as ons met die bestuurder praat. Ek het my lippe opmekaar gedruk en gekyk hoe geboue en straatname wat ek uit bioskoopprente of televisiereekse leer ken het, in hulle normale, effens verweerde toestand by my verbyflits. Ek het gewonder waarom 'n naambord met "Fifth Avenue" op veronderstel was om meer opwinding te veroorsaak as een waarop "Kerkstraat" staan.

13.1 Verwys na reëls 1 tot 5.

Waar bevind Iris haar EN waarom is sy daar? Waarmee het die Engel saamgestem? (3)

downloaded from Stanmorephysics.com

Downloaded from Stanmorephysics.com

13.2 "Ek kan mooi foto's van jou neem." (Reël 4 en 5)

Watter verwagting het Joe uiteindelik by Iris geskep? Op watter manier kontrasteer hierdie verwagting met Iris se insig in die slot van die roman? (2)

13.3 Iris het 'n afkeur van foto's volgens reëls 6 tot 8.

13.3.1 Watter opmerkings van Iris se ma EN haar pa onderskeidelik oor haar geboorte sou die verwagting skep dat daar juis baie foto's van Iris geneem sal word? (2)

13.3.2 Wat was Iris se idee oor haar rol in die gesin teen die agtergrond daarvan dat sy die derde kind is? Motiveer jou antwoord. (1)

13.4 Joe se opmerking: "Jy't 'n interessante gesig" (reël 9), sluit by Iris se karakter aan.

Evalueer die gepastheid van Joe se opmerking ten opsigte van sy motief met dié stelling. Motiveer jou antwoord. Noem ook TWEE karaktereienskappe van Iris. (3)

13.5 Verwys na reël 17.

Hoe het Iris van die Engel te wete gekom EN tydens watter geleentheid het hy vir die eerste keer met Iris gekommunikeer? Watter rol het Iris verwag moet die Engel in haar lewe speel? (3)

13.6 Joe se teenwoordigheid in Iris se hotelkamer lei tot konflik tussen haar en Peter.

Watter TWEE emosies by Peter was die oorsprong van hierdie konflik? Dink jy Peter het reg opgetree om uiteindelik 'n ultimatum aan Iris te stel? Motiveer jou antwoord met TWEE feite. (4)

EN

downloaded from Stanmorephysics.com

Downloaded from Stanmorephysics.com

TEKS H

"Ek sou daar kon woon," het sy my vertel. "Polder Twee sal veilig wees."
"Die nijlpaarden vreet blykbaar nie honne op nie," het Johanna uit haar maag gelag.
"Ma kan nie vir Polder wegvat nie!" het ek gesê.
"Hoekom nie, darling?"
"Wat van my?"
"Jy het mos nou vir Peter."
"Peter is nie 'n hond nie."
"Haai, darling," het sy gesê. "Ek hoop nie so nie."
My skoonouers het 'n keer of twee by ons in die woonstel kom kuier, maar die oom (in my gedagtes was hy teen daardie tyd Die Oom) was nooit op sy gemak in my teenwoordigheid nie.
"Jou pa dink ek is 'n heks," het ek vir Peter gesê.
"Jy is," het hy geantwoord. "Hoe dan anders?"
Die Engel het nie inbreuk gemaak op ons lewe nie. Ek het hom nooit meer saans op die vensterbank gesien sit nie, maar laatmiddae, voor Peter by die huis gekom het, het hy dikwels by my in die kombuis gestaan en gesels. Somtyds het ek gewens hy was van meer praktiese hulp en kon byvoorbeeld help aartappels skil of hemde stryk, maar die meeste wat hy ooit gedoen het, was om die strykyster weer regop te sit ná ek dit plat laat lê en toe die telefoon beantwoord het. En dit was maar net een keer. Toe ek die vleis laat aanbrand het, het hy niks gedoen om te keer nie. Ek moes self leer, het hy gesê toe ek hom daaroor aanspreek, en buitendien was hy nie my kneg nie.
"Ek hou ook nie van vuur nie," het hy gesê. "Jy behoort dit te begryp."

13.7 Waarom gebruik Johanna 'n Nederlandse woord in reël 2 as sy oor die hond, Polder, praat? (1)

13.8 Verwys na reëls 3 tot 11.

13.8.1 Waarheen wil Iris se ma vir Polder wegvat? Watter stemming word deur dié gesprek geskep? (2)

13.8.2 Watter tipe verteller kom in dié uittreksel voor EN wat is die voordeel van hierdie tipe verteller binne hierdie konteks? (2)

13.9 Verwys na die volgende uittreksels uit TEKS G en TEKS H.

TEKS G (reëls 1 tot 3): " 'Dis so,' het die Engel agter my beaam, maar ek het my nie aan hom gesteur nie omdat hy natuurlik nie regtig bestaan nie …"

TEKS H (reël 14 en 15): "Die Engel het nie inbreuk gemaak op ons lewe nie. Ek het hom nooit meer saans op die vensterbank gesien sit nie …"

Dink jy die Engel en Iris het mekaar in die roman gemanipuleer? Motiveer jou antwoord deur na 'n voorbeeld in die roman ten opsigte van beide karakters afsonderlik te verwys. (2)
[25]

TOTAAL AFDELING B: 25

downloaded from Stanmorephysics.com

Downloaded from Stanmorephysics.com

AFDELING C: DRAMA

Beantwoord in hierdie afdeling SLEGS EEN vraag oor die drama wat jy bestudeer het.

KRISMIS VAN MAP JACOBS – Adam Small

Beantwoord ÓF VRAAG 14 (opstelvraag) ÓF VRAAG 15 (kontekstuele vraag).

VRAAG 14: *KRISMIS VAN MAP JACOBS* – OPSTELVRAAG

Bespreek in 'n opstel van 400 tot 450 woorde hoe Map op verskillende maniere vanaf die eksposisie tot in die slot van die drama gekarakteriseer word. **[25]**

VRAAG 15: *KRISMIS VAN MAP JACOBS* – KONTEKSTUELE VRAAG

Lees die uittreksels hieronder aandagtig deur en beantwoord die vrae wat volg.

TEKS I

CYRIL:	Rus jy dan nooit, ou dad?	
CAVERNELIS:	*(probeer vreedsaam verduidelik):* Ek werk hard.	
CYRIL:	Overtime, en Sondae oek. *(Dan baie geniepsig.)* Mister Cavernelis en Blanchie … Ja-nee, 'is true – julle is baie hardwerkende mense! Julle kyk mos neer op onse mense hier, julle wil mos hierso van ons af weg! Okay, 'is te verstane!	5
TOMMY:	Hê, stop 'it nou regtig, man! Stop 'it nou!	
CAVERNELIS:	*(hulpeloos, maar dreigend):* Julle laat staan vir Blanchie!	
CYRIL:	En hoekom nogal? 'Is mos die waarheid. Blanchie werk oek mos overtime, even Sondae oek! Net soes jy, ou dad … jy moet jou soft goods en Blanchie, well … Maar nou ja, geld is geld – it knows no colour, creed or race, soes daai whitey-vrinne van julle oek sê! *Mister Cavernelis staan net daar met die fiets, sy lippe beweeg, maar hy sê niks.*	10
RICHIE:	Dis colour-blind, ja.	15
CAVERNELIS:	*(met lippe wat bewe):* Wat het julle teen Blanchie, hê? Wat het julle teen haar? *TOMMY, wat moeilikheid sien kom, kom nader en staan tussen Cyril en Cavernelis.*	
TOMMY:	Ek sê, stop 'it nou, man!	20
CYRIL:	*(oor Tommy se kop)*: Nee, nie tien Blanchie nie, ou dad, nie tien háár nie, dis tien jóú …	
TOMMY:	Hê, kamaan, man …	
CAVERNELIS:	Wat meen jy? Hê? Wat bedoel jy, teen my? *(Hy sit die fiets stadig neer, plat op die grond, dreigend.)*	25
CYRIL:	Mind jou suitcase, ou dad. Netnou kry die soft goods seer.	
CAVERNELIS:	Jy's 'n va … 'n bliksem, jy!	
CYRIL:	Sê ma' vark, ou dad. Dan praat jy mos onse taal, hierso vannie township, mister Cavernelis. Dán kan ons same praat ...	

downloaded from Stanmorephysics.com

Downloaded from Stanmorephysics.com

15.1 Met watter woord in reël 1 probeer Cyril vir Cavernelis uitlok? (1)

15.2 Waarom is dit "te verstane" (reël 6) dat Cavernelis uit die township wil wegkom? Noem DRIE feite. (3)

15.3 Wat, dink jy, is die dramatiese doel van Tommy se woorde in reël 7? Noem TWEE geleenthede waartydens Tommy eerder moes stilgebly het. (3)

15.4 Die neweteks in reël 8 is funksioneel ten opsigte van Cavernelis se karakter.

Bewys hierdie stelling met TWEE situasies uit die drama waarin dié TWEE karaktertrekke van Cavernelis afsonderlik na vore kom. Watter karaktereienskap van Cyril kan afgelei word vanuit sy retoriese vraag in reël 9? (3)

15.5 "geld is geld" (Reël 11)

Bewys uit die drama, met praktiese voorbeelde, dat Maud EN Cavernelis hierdie sienswyse van Cyril oor geld ondersteun. Identifiseer 'n ander karakter wie se siening oor geld van die begin tot die einde van die drama verander. Wat, dink jy, is die oorsaak van hierdie verandering? (4)

15.6 "– it knows no colour, creed or race, soes daai whitey-vrinne van julle oek sê!" (Reël 11 en 12)

Wat is die geïmpliseerde betekenis van Cyril se woorde wanneer Blanchie se "hardwerkendheid" in ag geneem word? (1)

15.7 Verwys na reël 21 en 22.

In watter opsig is dit enersyds geregverdig EN andersyds ongeregverdig dat Cyril alleenlik vir Cavernelis blameer? (2)

15.8 Is die toneelaanwysings in reël 24 en 25 funksioneel? Motiveer jou antwoord. (1)

15.9 Evalueer of die dramaturg in reël 27 daarin slaag dat die leser simpatie vir Cavernelis ontwikkel. Motiveer jou antwoord. (1)

EN

downloaded from Stanmorephysics.com

Downloaded from Stanmorephysics.com

TEKS J

CYRIL:	Smaak jy vir speel?	
TOMMY:	Nei, man, anner keer …	
CYRIL:	Maar ek het dan gedink sy gaat oversea ...	
TOMMY:	Ek oek ... Anyway ... Maar 'is seker nie onse biesagheit nie ...	
CYRIL:	*(lag)*: 'Is soes jy sê, ou Tommy ... So ... hulle siet mekaar weer, Blanchie, en Map Jacobs die bastard!	5
	Die lig verander. Doof uit.	
	Doof in: Blanchie en Map. Blanchie totaal verward en huilend.	
	Op 'n afstand van mekaar.	
BLANCHIE:	*(bewend)*: Dis ... Johnnie ... dis Daddy! Daddy! Jy ... kom ... help. Dis Daddy!! Daddy!! Daddy!! *(Sy skreeu.)*	10
MAP:	*(staar)*: Blanchie …	
BLANCHIE:	Johnnie! Dis Daddy!!	
MAP:	*(probeer haar kalmeer):* Hê, Blanchie ... Lyster nou eers ... Blanchie ...	
BLANCHIE:	*(snik, praat dan):* Daddy! ... Johnnie ... hy word nooit so nie, hy't nog ... nooit ... nog ... so ... Johnnie ... gekyk nie ... Toe ... loop hy net ... weg ... net ... loop hy net ...	15
	Map sit sy arm om haar, maar asof dit 'n elektriese skok is, ruk sy haar weg.	
BLANCHIE:	Nee!	20
MAP:	Okay ... Okay ...	
BLANCHIE:	*(van haar wysie af):* Nie okay nie ... Shuddup!! Dis Daddy!!	
MAP:	*(skreeu nou):* Blanchie! Sal jy stilbly! *(Hy gryp haar vas.)*	
BLANCHIE:	Dis Daddy! *(Sy worstel in Map se greep.)* Los my!	
MAP:	*(hard met haar):* Sal jy ... sal jy stilbly! ... *(Dan sagter.)* Blanchie ... Blanchie ... *(Sy verslap in sy arms.)* Blanchie ...	25
BLANCHIE:	Johnnie ...	
MAP:	Daar's ... niks wat ons kan doen nie ... Blanchie ... Dit ... moet nou ... so gebeur ...	
BLANCHIE:	Daddy ... Ek weet ... ek ... *(Dan skielik, hard.)* Johnnie ... Wat het ... met ons gebeur ...	30

15.10 Verwys na reël 3.

Waarom het Blanchie se planne om oorsee te gaan, nie gerealiseer nie? Met watter sentrale tema van die drama verbind die mislukking van haar planne? (2)

15.11 Hoe verander die stemming in reëls 25 tot 30? In watter opsig dra Cavernelis se dood tot 'n positiewe slot vir die drama by? (2)

15.12 Verwys na die volgende uittreksels uit TEKS I en TEKS J.

TEKS I (reëls 27 tot 29): "Jy's 'n va … 'n bliksem jy!
Sê ma' vark, ou dad. Dan praat jy mos onse taal, hierso vannie township, mister Cavernelis. Dán kan ons same praat …"
TEKS J (reëls 15 tot 17): "Daddy! ... Johnnie ... hy word nooit so nie, hy't nog ... nooit ... nog ... so ... Johnnie ... gekyk nie ... Toe ... loop hy net ... weg ... net ... loop hy net ..."

Identifiseer dieselfde emosie by Cavernelis wat tot sy optrede in TEKS I en TEKS J lei. Watter bydraende rol het Blanchie tot Cavernelis se optrede in TEKS J gespeel? (2)

[25]

downloaded from Stanmorephysics.com

Downloaded from Stanmorephysics.com

MIS – Reza de Wet

Beantwoord ÓF VRAAG 16 (opstelvraag) ÓF VRAAG 17 (kontekstuele vraag).

VRAAG 16: _MIS_ – OPSTELVRAAG

Bespreek in 'n opstel van 400 tot 450 woorde hoe Meisie op verskillende maniere vanaf die eksposisie tot in die slot van die drama gekarakteriseer word. **[25]**

VRAAG 17: _MIS_ – KONTEKSTUELE VRAAG

Lees die uittreksels hieronder aandagtig deur en beantwoord die vrae wat volg.

TEKS K

MIEM:	… Liggies! Jy weet ek het jou verbied!	
MEISIE:	Ja, Ma. *(Steek die garing deur die naald, gee dit vir MIEM en gaan sit vinnig)*	
	Die sagte huilwind verdof en verdwyn dan.	
MIEM:	*(skud haar kop en sug. Gaan sit swaar en begin weer werk. Skielik hard na die stilte terwyl sy met 'n vinger na die venster wys)* Dit is 'n euwel!!	5
MEISIE:	*(sag)* Ja, Ma.	
MIEM:	En dan wil jy nog kyk!	
MEISIE:	*(vinnig)* 'skuus, Ma.	10
MIEM:	Het jy geen skaamte nie?	
	MEISIE laat haar kop sak.	
MIEM:	Destyds het jou ongehoorsaamheid my diep gegrief. Jy onthou seker hoe siek ek was. Ek kon vir twee weke net gortsop eet!	
MEISIE:	*(sag)* Ek onthou, Ma.	15
MIEM:	Dit het my 'n knou gegee! Van toe af voel ek baie erger!	
MEISIE:	*(wil huil)* Ek is jammer, Ma.	
MIEM:	En na alles wil jy nog kyk!	
	MEISIE huil sag.	
MIEM:	Toe nou. Wat verby is, is verby. *(Kort stilte)* Gaan aan met jou werk. *(Skud haar kop en sug hard deur haar neus)* Ja, die ligsinniges. *(Wys weer na die venster)* En op so 'n aand. Hulle wil mos nie glo nie. Dit sou hulle verdiende loon wees as een van hulle dogters vannag die slagoffer is!	20
	Harde nies op die solder.	25
MIEM:	*(fluister)* Ek hoop nie hy word siek nie. Laas lente het hy vir 'n maand lank gehoes. Ek bekommer my tog só. As dit net wil warm word. *(Skielik temerig en byna pateties)* Soos 'n mens ouer word, word die bloed dun. Elke jaar, word dit al swaarder om die winter te verduur.	

17.1 Na watter "liggies" verwys Miem in reël 1? Watter karaktertrek van Miem kom in haar woorde na vore? (2)

17.2 Op watter TWEE maniere sluit die neweteks in reël 2 en 3 by die titel van die drama aan? (2)

downloaded from Stanmorephysics.com

Downloaded from Stanmorephysics.com

17.3 Watter stemming word deur die verwysing na die "huilwind" (reël 4) geskep? (1)

17.4 "Dit is 'n euwel!!" (Reël 6 en 7)

By watter tema van die drama sluit Miem se siening van die sirkus aan? Dink jy Gertie EN Konstabel deel onderskeidelik Miem se gevoel oor die sirkus? Motiveer jou antwoord. (3)

17.5 Verwys na reëls 8 tot 10.

Miem se hantering van Meisie in hierdie reëls skep die verwagting dat Meisie 'n moontlike volgende slagoffer kan wees. Watter VIER oordeelsfoute maak Miem gedurende die aand ten opsigte van Meisie se veiligheid? (4)

17.6 Na watter insident verwys Miem in reël 13 en 14? Noem enige TWEE ander optredes waarmee Meisie opstand teen haar situasie toon. (3)

17.7 "*(fluister)* Ek hoop nie hy word siek nie. Laas lente het hy vir 'n maand lank gehoes." (Reël 26 en 27)

Evalueer Gabriël se rol in Miem en Meisie se lewens ten opsigte van hulle lewensomstandighede. Motiveer jou antwoord. (2)

17.8 Verwys na reël 26 en 27.

Teenoor watter ander karakter het Miem op dieselfde simpatieke manier as in reël 27 opgetree? Slaag die dramaturg daarin om met Miem se woorde simpatie vir Gabriël by die leser te wek? Motiveer jou antwoord. (2)

EN

TEKS L

MEISIE:	Eers was ons baie ryk. 'n Hoed en 'n rok vir elke dag. En nou … Ma sê die mense bejammer ons. *(Byna verdedigend)* Elke jaar koop my ma vir my 'n nuwe rok. *(Treurig)* Maar net een op 'n slag. *(Sag en droewig)* Dit word gou dun … en uitgewas. *(Sag)* Ek skaam my.	
KONSTABEL:	*(met innige meegevoel)* Ek is jammer, Juffrou.	5
MEISIE:	*(skielike laggie)* Dis snaaks. Niemand het my nog so genoem nie. *(Weer 'n laggie)* Juffrou.	
KONSTABEL:	Wel … ek sou verkies om u op u naam te noem. Mag ek vra wat u naam is?	
MEISIE:	*(skaam)* Meisie. *(Vinnig)* Maar dis nie my regte naam nie.	10
KONSTABEL:	En wat is dit? Jou regte naam?	
MEISIE:	*(baie skaam)* Margareta.	
KONSTABEL:	*(innig)* Jy't 'n mooi naam, Margareta.	
MEISIE:	*(hou hom onderlangs dop. Na 'n stilte)* Ek het nog 'n naam.	

downloaded from Stanmorephysics.com

Downloaded from Stanmorephysics.com

KONSTABEL:	Wat is dit?	15
MEISIE:	Johanna. *(Lag skaam. Staan op en beweeg na die venster terwyl sy sing-praat)* Margareta, Johanna, Margareta, Johanna, Margareta, Johanna. *(Laggie. Trek die gordyne effens opsy en loer deur)*	
KONSTABEL:	Waar is u nou, Juffrou?	
MEISIE:	*(besig om te loer. Opgewonde)* Hier, by die venster. Ek kyk na die groot tent en al die liggies!	20
KONSTABEL:	Die sirkus.	
MEISIE:	Ja. *(Draai na die KONSTABEL. Skielik vreesbevange)* Moet tog nie vir my ma sê nie, asseblief.	
KONSTABEL:	Ek sal nie.	25
MEISIE:	Belowe. Belowe eers.	
KONSTABEL:	Ek belowe.	
MEISIE:	*(duidelik verlig)* En ek sal nie weer kyk nie. Regtig nie.	
KONSTABEL:	Ek gee nie om nie. Ek hou ook van die sirkus.	
MEISIE:	*(opgewonde)* Het u dit al gesien? *(Skielik skaam)* Ek … is jammer.	30

17.9 "Dit word gou dun … en uitgewas." (Reël 4)

Hoe verskil Meisie se aannemingsrok wat sy in die slot van die drama dra, van haar ander rokke? (1)

17.10 Verwys na reël 10.

Evalueer die rol wat Meisie se noemnaam, Meisie, in haar menswees speel. Motiveer jou antwoord. (1)

17.11 Waarom kan aangevoer word dat Konstabel vir Meisie met sy vraag in reël 19 subtiel manipuleer. Gee TWEE redes. Op watter ander manier manipuleer Konstabel vir Meisie later in die drama? (3)

17.12 Verwys na die volgende uittreksels uit TEKS K en TEKS L.

TEKS K (reëls 20 tot 22): "Toe nou. Wat verby is, is verby. *(Kort stilte)* Gaan aan met jou werk. *(Skud haar kop en sug hard deur haar neus)* Ja, die ligsinniges. *(Wys weer na die venster)"*

TEKS L (reël 20 en 21): *"(besig om te loer. Opgewonde)* Hier, by die venster. Ek kyk na die groot tent en al die liggies!"

Hoe verskil die dramatiese doel agter Miem se wys na die venster (TEKS K) van Meisie se uitkyk by die venster (TEKS L)? (1)
[25]

TOTAAL AFDELING C: 25
GROOTTOTAAL: 80

Kopiereg voorbehou
downloaded from Stanmorephysics.com

Downloaded from Stanmorephysics.com

basic education

Department:
Basic Education
REPUBLIC OF SOUTH AFRICA

SENIORSERTIFIKAAT-EKSAMEN/
NASIONALE SENIORSERTIFIKAAT-EKSAMEN

AFRIKAANS HUISTAAL V2

MEI/JUNIE 2026

NASIENRIGLYNE

PUNTE: 80

Hierdie nasienriglyne bestaan uit 52 bladsye.

Kopiereg voorbehou

Blaai om asseblief

downloaded from Stanmorephysics.com

Downloaded from Stanmorephysics.com

RIGLYNE VIR NASIENERS

1. Indien 'n kandidaat meer as die verlangde getal vrae gedoen het, word net die eerste antwoord/respons nagesien. **(Die kandidate mag nie die opstelvraag en die kontekstuele vraag oor dieselfde genre beantwoord nie.)**

2. Indien 'n kandidaat in AFDELING A al vier vrae oor die gesiene gedigte beantwoord het, word die eerste twee gedigte se antwoorde nagesien.

3. Indien 'n kandidaat in AFDELING B en C twee kontekstuele vrae of twee literêre opstelle beantwoord het, word die eerste antwoord nagesien en die tweede antwoord word geïgnoreer. Indien 'n kandidaat al vier die vrae in AFDELING B en C beantwoord het, word die eerste antwoord in elke afdeling nagesien mits een kontekstuele vraag en een opstelvraag beantwoord is.

4. Indien 'n kandidaat twee antwoorde gee en die eerste antwoord is verkeerd, maar die tweede antwoord is reg, word die eerste antwoord nagesien en die tweede antwoord word geïgnoreer.

5. Indien antwoorde verkeerd genommer is, word die antwoorde volgens die nasienriglyne nagesien.

6. Taalfoute by kontekstuele vrae word nie gepenaliseer nie. Indien 'n spelfout die betekenis van die antwoord beïnvloed, word dit verkeerd gemerk. Indien die spelfout nie die betekenis van die antwoord beïnvloed nie, word dit as korrek beskou.

7. Opstelvrae:
   Indien die literêre opstel korter as die verlangde lengte is, word die kandidaat nie gepenaliseer nie omdat hy/sy hom-/haarself gepenaliseer het. Indien die literêre opstel te lank is, assesseer dit op meriete en bespreek dit met die senior nasiener. Die nasienriglyne is slegs 'n riglyn, daarom moet ander relevante inhoud as korrek beskou word. Gebruik die aangehegte rubrieke om die opstelvrae na te sien.

8. Kontekstuele vrae:
   Indien 'n kandidaat nie aanhalingstekens gebruik waar 'n vraag dit vereis nie, word die kandidaat nie gepenaliseer nie.

9. Vir oop vrae word geen punte toegeken vir JA/NEE/EK STEM SAAM/EK STEM NIE SAAM NIE. Die rede/motivering moet oorweeg word.

10. Geen punte word vir WAAR/ONWAAR of FEIT/MENING toegeken nie. Die rede/motivering/bewys verdien die punt.

11. **Moenie woorde nasien nie; sien betekenis na.**

12. Vir hierdie eksamen geld die volgende eksamenriglyne vir die opstelvraag:
    - Lees die opstelvraag die eerste maal en toon die reeks treffende argumente met die ooreenstemmende kode aan.
    - 'n Reeks treffende argumente is stellings wat met:
      - relevante verduideliking gemotiveer word./
      - korrekte, gepaste aanhalings uit die roman/drama/gedig gemotiveer word./
      - geparafraseerde aanhalings uit die roman/drama/gedig gemotiveer word.
    - 'n Treffende argument is **nie** noodwendig in die formaat **punt, verduideliking én illustrasie nie**.
    - Lees die opstelvraag 'n tweede maal om die struktuur en taal te assesseer. Taalfoute word met onderstreping aangedui.

    Die aantal kodes in die opstelvraag word **nie** getel om 'n bepaalde punt by inhoud toe te ken **nie.**

downloaded from Stanmorephysics.com

Downloaded from Stanmorephysics.com

AFDELING A: GEDIGTE

K – klankeffek
S – stylfiguur
B – beeldspraak
Omkring as "handeling" ter sprake is.

VRAAG 1: LITERÊRE OPSTEL
"Op sy branderplank" – Petra Müller

Hierdie vraag word aan die hand van die aangehegte **ASSESSERINGSRUBRIEK VIR DIE NASIEN VAN DIE OPSTELVRAAG VIR LITERÊRE OPSTEL – HUISTAAL: POËSIE** nagesien.

LET WEL:

- Dis 'n breë raamwerk van feite.
- Al die feite hoef nie genoem te word nie, maar dis belangrik dat die kandidaat minstens een klankeffek, een beeldspraak en een stylfiguur aandui.
- **Argumente word aangebied en ondersteun of geïllustreer deur na die teks te verwys.**

ARGUMENT	**MOTIVERING: VERDUIDELIKING OF AANHALING/PARAFRASE**	
Die kandidaat bied 'n gepaste inleiding aan.		
KLANKEFFEKTE: Alliterasie, assonansie en woordgebruik		
Die branderplankryer word in versreël 1 op sy branderplank as iemand wat waagmoed aan die dag lê, uitgebeeld.	Die w-alliterasie in versreël 1 beeld die branderplankryer as waagmoedig en vreesloos uit en wys dat hy voorheen al die see uitgedaag het.	Versreël 1: *Hy waag hom weer teen die horisonne.*
Die s-alliterasie in versreël 2 veroorsaak dat dit lyk asof daar baie sonne op hom skyn, wat die branderplankryer se bewegings beklemtoon.	Die s-alliterasie in die woordspeling van "son" na "sonne" beklemtoon die sierlike bewegings van die branderplankryer in die warm son. Die s-alliterasie in "skuimskuddend" dui op die handeling van skoonmaak.	Versreël 2: *Die see gooi son in teen sy sonne, maar skuimskuddend* Versreël 2: … *skuimskuddend* Versreël 7 tot 9: *... seun het see in sy mond ... uit spoeg hy dit.*
Die eu-assonansie asook die v-alliterasie in versreël 3 dui op die bewegings wat die branderplankryer uitvoer.	Die eu-assonansie beklemtoon die voorwaartse beweging van die branderplankryer. Die v-alliterasie dui op die branderplankryer se wegbeweeg van die gevaar dat hy dalk deur die golf vasgekeer kan word.	Versreël 3: *deur die teug …* Versreël 3: … *vlug hy na vore,*
Die h-alliterasie in versreël 3 beklemtoon die inspanning van die branderplankryer.	Dit beklemtoon die poging/inspanning van die branderplankryer om regop te bly.	Versreël 3: deur die teug vlug hy na vore, hys hom
Die s(t)-alliterasie in versreël 5 beklemtoon die moeilike staan-aksie.	Dit beklemtoon die moeilike aksie om op die branderplank te staan.	Versreël 5: staan-staan strand toe, groen

downloaded from Stanmorephysics.com

Downloaded from Stanmorephysics.com

Die s-alliterasie en die o-assonansie in versreël 13 dui enersyds op die skudhandeling wat die branderplankryer uitvoer en andersyds versterk dit sy uiterlike beskrywing.	Dit is 'n onwillekeurige skudhandeling wat die branderplankryer uitvoer; hy is nie bewus van die werklikheid nie. Die o-assonansie versterk die branderplankryer se metaforiese vergelyking met 'n rob – wat sy uiterlike uitlig.	Versreël 13: *skud hy nou sy kop …* Versreël 13: … *kop – 'n blonde rob –*
Die s-alliterasie in versreël 14 beklemtoon hoe die branderplankryer hom skoonmaak.	Die branderplankryer snuit die seereuk/seesout van hom af soos 'n rob.	Versreël 14 en 15: *en snuit hom skoon van wat hy was*;
Die g-alliterasie in versreël 16 beklemtoon die lyf van die branderplankryer.	Die bewegings wat hy uitvoer, beklemtoon die branderplankryer se sterk liggaamsbou.	Versreël 16*: 'n elegante, goed gesteelde lyf*
Die nuutskepping "labberlag" het in versreël 11 'n klanknabootsende funksie.	Die seun se lag verkry 'n souterige dimensie.	Versreël 11: *wat sag van land en kruie om hom labberlag.*
Beeldspraak		
In versreël 2 word die son gepersonifieer.	Die branderplankryer se sierlike, lewenslustige bewegings word deur die sonstrale belig.	Versreël 2: *Die see gooi son in teen sy sonne,*
In versreël 6 word die uitkom uit die see met 'n geboorte vergelyk.	Die branderplankryer se ervaring in die see laat hom voel asof hy nuut gebore is.	Versreël 6: *deursigtig en ook reeds gebore*
In versreël 11 word die lug gepersonifieer.	Die genot wat die branderplankryer ervaar word deur die labberlag uitgelig.	Versreël 11: wat sag van land en kruie om hom labberlag.
Metafories word die seun in versreël 13 aan 'n rob gelykgestel.	Die branderplankryer word as 'n rob uitgebeeld wat sy kop skud as hy uit die water kom.	Versreël 13: *skud hy nou sy kop – 'n blonde rob –*
Stylfigure		
In versreël 8 dien die inversie as beklemtoningsmiddel.	Die woord "uit" word in 'n beklemtoningsposisie geplaas om op die "uit spoeg"-handeling te fokus.	Versreël 8 en 9: *nie of dit bloed of water is nie: uit spoeg hy dit.*
Die sinestesie in versreël 10 veroorsaak dat die leser saam met die branderplankryer die lug proe.	Die branderplankryer span sy proe-sintuig in om die seelug te proe en op dié manier word die fokus op die feit dat al sy sintuie betrokke is, geplaas.	Versreël 10: *hy wortels van sy tande af, en proe die lug*

downloaded from Stanmorephysics.com

Downloaded from Stanmorephysics.com

Die sinekdogee in versreël 16 sinspeel op hoe die lyf van die branderplankryer lyk wanneer hy seepglad op die water beweeg.	Hier word na die branderplankryer as geheel verwys wat die branderplank so beheer dat dit lyk asof hy op die water gly.	Versreël 16: *'n elegante, goed gesteelde lyf*
Die kandidaat bied 'n gepaste slot aan.		

[10]

downloaded from Stanmorephysics.com

Downloaded from Stanmorephysics.com

VRAAG 2: KONTEKSTUELE VRAAG
"Elegie vir my toekomstige vrou" – André Letoit

Vraag	Antwoord	Punt
2.1	"elegie", "toekomstige" ✓ *Die kandidaat moet die TWEE kontrasterende woorde vir EEN punt aanbied.* **EN** "die dag … toe ek jou ontmoet het" (versreël 1 en 2) skakel met die verlede tyd. ✓ "ek sal nooit die dag vergeet" (versreël 1) verwys na 'n dag in die toekoms (wat nog nie plaasgevind het nie). ✓	1 1 1
2.2	Die tipografiese inkeping is geslaagd, want dit beklemtoon die verskillende plekke waar die spreker moontlik 'n geliefde kan raakloop. ✓	1
2.3	Die parentese ("– nee wag –") word gebruik om uit te hef dat die spreker nie seker is van sy feite nie./van opinie verander. ✓ **EN** Die spreker se woorde ("ek smaak jou") en ("oh baby") pas by die gedagte van 'n vrye siel./iemand wat deel voel van die "hippiekolonie"./persepsie van daardie tyd oor 'n motorfietsryer.✓ *Die kandidaat bied 'n soortgelyke antwoord vir EEN punt aan.*	1 1
2.4	"soos al die ander"/"soos altyd, saam geleef" ✓ **EN** "toptwintig" ✓	1 1
2.5	"Elegie" in die titel skep reeds die ironiese persepsie oor die huwelik./Die teenstrydighede ten opsigte van die huwelikseremonie (in versreëls 28 tot 32) het 'n spottende toon./Die siniese weergawe van die lewe na die seremonie (versreëls 38 tot 40 en versreëls 46 tot 48) versterk die spottende toon ten opsigte van die huwelik. ✓ *Die kandidaat bied 'n soortgelyke antwoord vir EEN punt aan.* **EN** Ja Hierdie reëls bevat die slotsom van die spreker se sinisme jeens die huwelik, naamlik dat dit te 'n duur prys is om te betaal./dat die voorskrifte ten opsigte van die huwelik vriendskappe/romanse doodmaak. ✓ *Die kandidaat bied 'n soortgelyke antwoord vir EEN punt aan.* *Die kandidaat kan nie 'n NEE-antwoord aanbied nie.*	1 1
		[10]

downloaded from Stanmorephysics.com

Downloaded from Stanmorephysics.com

VRAAG 3: KONTEKSTUELE VRAAG
"Susan Boyle" – Kobus Grobler

Vraag	Antwoord	Punt
3.1	Susan Boyle se kans op sukses is skraal, want sy is net 'n nommer./een van duisende. ✓ *Die kandidaat bied 'n soortgelyke antwoord vir EEN punt aan.*	1
3.2	Die beoordelaars is veroordelend./ongenaakbaar./onsimpatiek. ✓ *Die kandidaat bied 'n soortgelyke antwoord binne konteks van "pilatusse" vir EEN punt aan.* **EN** Versreël 3: vergelyking ✓ Versreël 6: metafoor/antonomasia (KABV: bl. 94) ✓	1 1 1
3.3	Die alliterasie van die s-klank is geslaagd, want dit beklemtoon die siniese houding van Simon./dat die beoordelaars én die skare spottend/veroordelend teenoor Susan se optrede was. ✓ *Die kandidaat bied 'n soortgelyke antwoord aan.* *Die kandidaat kan NIE aanvoer dat dit NIE geslaagd is nie.*	1
3.4	Die dubbelpunt aan die einde van versreël 7 beklemtoon/plaas die fokus op versreël 8./Versreël 8 staan in die beklemtoningsposisie/aan die einde van die strofe. ✓	1
3.5	Gespanne/angstig/spottend/sinies/veroordelend ✓ **EN** "ongeloof" ✓	1 1
3.6	"troeteltalent"/"YouTube" ✓ **EN** 'n Mens sou verwag dat Susan Boyle vanuit die vernederende behandeling wat sy ontvang het, haar talent vir haarself sou hou, MAAR sy seën mense met haar mooi stem. ✓ *Die kandidaat bied 'n soortgelyke antwoord vir EEN punt aan.*	1 1
		[10]

downloaded from Stanmorephysics.com

Downloaded from Stanmorephysics.com

VRAAG 4: KONTEKSTUELE VRAAG
"Vroue van Vermeer" – TT Cloete

Vraag	Antwoord	Punt
4.1	"meestal" ✓	1
4.2	Sy is mooi./ Sy is jonk./ Sy is (meestal) alleen./ Sy is (meestal) binnenshuis./ Sy is (meestal) voor 'n kleiner/groter oop venster. ✓✓✓ *Die kandidaat bied enige DRIE antwoorde vir EEN punt elk aan.*	3
4.3	Letterlik: Haar man/geliefde/familielid/iemand se brief uit die verte. ✓ **EN** Figuurlik: Die buitewêreld/vryheid wat sy nooit ervaar nie. ✓	1 1
4.4	Versreël 14 dui op lig (wat in vlokkies of korrels brand) terwyl versreël 15 verwys na 'n dowwe lig./lig wat vervaag./Versreël 14 dui lig wat "brand" aan teenoor lig wat "kaats" in versreël 15.✓ *Die kandidaat moet na BEIDE kante van die kontras vir EEN punt verwys*.	1
4.5	Akuut op die woord "áfstraal"/"ín"/ herhaling van "in"/ Die gedagte dat dié lig "uit die oop grote universum" kom./ die woord "onmeetlike"/"altyd" ✓ **EN** Vroue smag na die buitewêreld./lig./vorm deel van die groter skepping./het universele waarde./ Daar is hoop/bevryding vir vroue in hul vasgevangendheid. ✓ *Die kandidaat bied 'n soortgelyke antwoord vir EEN punt aan.*	1 1
4.6	Dit is geslaagd, want dit dui daarop dat daar nog hoop is./dat haar menswees nog kan gedy./dat sy vryheid kan ervaar binne die universele konteks van menswees. ✓ *Die kandidaat kan NIE aandui dat dit NIE geslaagd is nie.* *Die kandidaat bied 'n soortgelyke antwoord vir EEN punt aan.*	1
		[10]

downloaded from Stanmorephysics.com

Downloaded from Stanmorephysics.com

VRAAG 5: KONTEKSTUELE VRAAG
"Hierdie jaar" – Linda van Wyk

Vraag	Antwoord	Punt
5.1	Herhaling ✓ **EN** Nee Die "meer" impliseer dat die spreker wel (in die verlede) gelees het, maar nou net nog méér wil lees. ✓ *Die kandidaat kan nie 'n JA-antwoord aanbied nie.*	1 1
5.2	Versreëls 10 tot 14 handel oor "stadiger"/"minder" terwyl die res van die gedig op "meer" fokus. ✓	1
5.3	lees/ skryf/ praat/ luister ✓✓✓ *Die kandidaat bied enige DRIE antwoorde vir EEN punt elk aan.*	3
5.4	Alleenplasing ✓	1
5.5	"goedheid" /"glo" ✓	1
5.6	Nadenkend/aanvaardend/vredevol/positief/rustig ✓ **EN** Die koeplet is geslaagd, want die koeplet beklemtoon die "ek" en die "mense" se verhouding./skakel met die gedagte van twee groepe: die "ek" teenoor "mense". ✓ *Die kandidaat kan NIE aandui dat die koeplet nie geslaagd is NIE.*	1 1
		[10]
	TOTAAL AFDELING A:	**30**

downloaded from Stanmorephysics.com

Downloaded from Stanmorephysics.com

J – John
W – wantroue
K – keuses

AFDELING B: ROMAN

Beantwoord EEN vraag.

VRAAG 6: *ONDERWÊRELD* – OPSTELVRAAG

Hierdie vraag word aan die hand van die aangehegte RUBRIEK VIR DIE NASIEN VAN DIE OPSTELVRAAG VIR DIE ROMAN EN DRAMA nagesien.

LET WEL:

- Dis 'n breë raamwerk van feite.
- Al die feite hoef nie genoem te word nie.
- **Argumente word aangebied en ondersteun of geïllustreer deur na die teks te verwys**.

ARGUMENT	**MOTIVERING: VERDUIDELIKING OF AANHALING/PARAFRASE**	
Die kandidaat bied 'n gepaste inleiding aan.		
JOHN SE DOOD VEROORSAAK 'N SINISME/GEBREK AAN SELFVERTROUE BY GREG		
Die feit dat John hom nie vertrou het met sy eie worsteling nie, dompel Greg in 'n krisis ten opsigte van hoe hy na mense kyk.	Greg het sy ouer broer John van kleins af bewonder. Hy was sy beste vriend en hulle het dieselfde belangstellings gedeel.	Bl. 65: *"Ek dink hy was op 'n manier my hero, maar ook my beste buddy. Ek sou enigiets vir hom doen."*
	Greg verloor egter hierdie unieke vriendskap wanneer John selfdood pleeg.	Bl. 65: *En toe gaan doen hy so 'n stupid, stupid ding. Gordyne diggetrek. Pille op die bedkassie ... Ambulansdeure wat stadig oopgemaak word by die hospitaal. Nooddienspersoneel met geboë skouers. Verby.*
	Greg se lewe word drasties deur John se selfdood beïnvloed. Sy pa verbied hom om oor John te huil en sy pa verwag nou van hom om John se skoene vol te staan. Dit veroorsaak 'n siniese houding ten opsigte van sy pa. Uiteindelik vergewe Greg hom (wanneer sy pa se betrokkenheid by PNR op die lappe kom). Ter wille van die behoud van hulle gesin is hy bereid om sy pa nog 'n kans te gee.	Bl. 65: *Ek het nie gehuil toe John dood is nie. "Jy sal nie!" het my pa my beveel ..."* Bl. 174: *"Maar dis nie omdat ék wil nie, dis omdat my pa wil. Toe John dood is, was dit asof ek kon sien hoe my pa se oë na my toe draai en sê: 'En nou's dit jou beurt, boetie!'* Bl. 206 en 207: *Ek weet nie hoekom nie, maar selfs al voel ek en my pa soos vreemdelinge vir mekaar, is daar iets in my wat nog smeek vir my pa se aanvaarding ... Die besluit is 'n tawwe een, maar dit is een waarby ek gaan hou. Ek gaan weer probeer. 'n Nuwe begin maak. Vir John. Vir my ma. En, ja, ook vir my pa ...*
	Greg wonder of hy dan nie belangrik vir John was nie. John was vir hom sy held, maar Greg voel seergemaak omdat John niks van hom gevra het nie.	Bl. 66: *Maar John het my niks gevra nie. Ek het gedink dit was omdat hy alles gehad het wat hy nodig het. Maar ek was verkeerd. Iets was steeds missing.*

downloaded from Stanmorephysics.com

Downloaded from Stanmorephysics.com

John se dood veroorsaak dat Greg nie mense maklik as sy vriende vertrou nie en slegs twee goeie vriende het.	Greg se vriendskap met Plank en TJ kom vanaf die dae toe hulle saam Trappers was. Plank en TJ is uiteenlopende twee karakters. Hulle beskou hulself as Greg se vriende en is die enigstes wat nog moeite doen om na Greg uit te reik as die ander hom wegskuif.	Bl. 50: *... Mark Gibbons, a.k.a. Plank. 'n Tawwe ou, voorryspeler in rugby en, anders as wat mens sou verwag, slim ook. Maar omtrent altyd op 'n plug. Vandaar sy konstante glimlag.* Bl. 74: *TJ is 'n groot skaakspeler. Rêrig passievol ...* Bl. 123: *" ... ek kan nie heeltyd met almal chat nie." "Maar ons is tog jou pelle,"* Bl. 165: *Ek haat dit om vir Plank en TJ te lieg. Hulle doen ten minste nog moeite om 'n geselsie aan te knoop ...*
	Greg kan eerlik met Plank oor sy gevoelens oor die skool praat.	Bl. 50: *"Wens dit was al verby, Plank," sê ek en probeer my greep verstewig ...*
	Plank is een van die min leerders wat vir Greg sal kritiseer en versterk Greg se sinisme ten opsigte van sy pa.	Bl. 58: *"Komaan Greg, die skool se hoofseun moet seker 'n voorbeeld stel vir ons ander ouens ..."* *" O, julle spul uitverkorenes ... Julle was almal blote saketransaksies, was julle nie? Wie se pa kan die skool se budget die grootste hupstoot gee? En daai badge wat hulle op jou bors vassteek, is die kwitansie wat jy die hele blerrie jaar gaan dra!"*
	TJ kom lojaal voor, maar sy woorde aan Greg oor die feit dat almal pionne is in die skaakspel van die lewe, is ironies genoeg 'n vooruitwysing na die feit dat hy uiteindelik vir Greg verraai.	Bl. 74: "*Jy moenie vergeet nie, Greg," sê hy, "ons ouens is pionne, jy lyk nes die pion langs jou. Heeltemal vervangbaar. En iewers in hierdie skaak-game kan iemand besluit hy gaan jou offer."*
	TJ se verraad versterk aanvanklik Greg se sinisme, maar lei uiteindelik daartoe dat hy eerlik oor sy eie wroeging is.	Bl. 124: *'n Ruk lank is daar stilte. "Jy weet waar ons is as jy wil praat," sê TJ later as 'n nagedagte.* Bl. 176: *Ná 'n ruk gaan die kantoordeur oop. Ek kyk op. TJ is die eerste een wat uitstap. TJ! Uit die manier wat hy vir my kyk, weet ek: die klein vark het gaan squeal ...*

downloaded from Stanmorephysics.com

Downloaded from Stanmorephysics.com

Kwanele Twala is aan die ontvangkant van Greg se sinisme.	Aanvanklik lyk dit vir Greg asof Kwanele jaloers op hom is en sy gesag openlik uitdaag, maar uiteindelik besef Greg dat Kwanele 'n lojale vriend is wat hy kan vertrou.	Bl. 50: "*Wie het dit gereël?"* *"I did," kap hy terug. "Vir wat? Ek is die hoofseun, het jy vergeet?"* Bl. 184: *"I don't know what is true and what is not. And I know we haven't been getting along. But if you need any help – anything – you've got my support. That's what we promised each other when we were Trappers. I keep my promises. Always. Okay?"* *Ek knik. "Thank you. Kwanele. I appreciate it. Really." Ek voel soos 'n weggooihond toe hy loop.*
Greg se sinisme speel ook 'n rol in sy verhouding met Nicole.	Greg en Nicole se verhouding is aanvanklik fisies, maar opper-vlakkig. Hy hou hulle telefoongesprekke eenvoudig en wil nie emosioneel te betrokke raak nie.	Bl. 44: *Hoe sal ek weet dat sy getrou is aan my? Sy is daar in Johannesburg en ek sit hier in 'n godverlate skool in die Drakensberge. Na Jeffreysbaai se dinge ... hoe weet ek wat sy in Jozi aanvang? Wat vertel sy my nie?* Bl. 45: *"Love you, Greg. Altyd," sê Nicole ná 'n ruk. Sag. Afgetrokke. "Selfde," sê ek. 'n Woord sonder veel betekenis, maar een waarmee jy stiltes kan volmaak. Iets om te sê as daar niks meer is om terug te sê nie. Polyfilla.*
	Eers as Greg Eckardt se ware kleure sien, kies hy om Nicole ten volle te vertrou.	Bl. 205: *Daardie aand, alleen in my kamer, bel ek vir Nicole. "Nicksie, ek is lief vir jou," sê ek. En toe vertel ek ook die res.*

downloaded from Stanmorephysics.com

Downloaded from Stanmorephysics.com

Omdat Eckardt vir Greg aan John herinner, sluit hy 'n vriendskap met Eckardt.	Greg is aanvanklik sinies oor die nuwe seun.	Bl. 53: *... toe ek 'n vreemde gesig tussen die ander ouens raaksien. Donkerkop, ongeskeer. Strak gesig. Sy oë kyk 'n oomblik lank na my van onder sy donker wenkbroue, flits dan weer weg. ... En ek kan dit sommer ruik: 'n nuweling ... Hy moet net nie dink hy kan hier aankom met 'n houding nie. Ek en 'n paar van my pelle sal hom gou uitsort ...*
	Alles verander as Eckardt se oë hom aan sy oorlede broer, John, herinner. Greg kies om Eckardt as vriend te aanvaar.	Bl. 62: *Eckardt probeer 'n laaste keer loskom. Hy struikel. In die val, skuif die blinddoek van sy gesig af. Een van die ouens se flitslig val oor Eckardt se oë ... En skielik voel ek asof al die bloed uit my lyf verdamp en my koud laat. Daardie manier van sy gesig draai, die uitdrukking in sy oë. Alles presies net soos my broer s'n. Net soos John ...*
KEUSES		
Greg se keuse om Eckardt as vriend te aanvaar lei tot velerlei verkeerde keuses.	Greg kies om by Eckardt se hacking betrokke te raak.	Bl. 81: *"Sal jy my leer?" vra ek toe Eckardt weer agteroorleun in sy stoel.* Bl. 71: *"Sê my, Greg," vra hy toe ek een van die biere na hom toe uithou, "het jy al 'n computer try hack?"*
	Greg kies om Eckardt te vertrou met sy emosies oor sy gesin.	Bl. 70: *"So, het jy ook een van daardie pa's?"* *"Jy ook?"* *" ... Clones, hè, almal van ons – clones van ons pa's ..."* Bl. 173 en 174: *"Jy laat my dink aan my broer, weet jy?" Die woorde kom uit sonder dat ek dink. Eckardt frons. "Ek het nie geweet jy het 'n broer nie?"* *"Gehad ..."*
	Greg kies om Eckardt te vertrou met hoe hy oor Nicole voel.	Bl. 119: *En hy, let's face it, is 'n outsider en al kan ek nie juis sê ek verstaan hom nie, hou ek nogal van hom. As 'n pel. Hy is iemand met wie jy kan praat as dinge by die skool pla ... Eckardt sal luister as ek hom vertel van Nicole en hoe ek oor haar voel. Oor my pa ... En my ma wat huilend gebel het ...*

downloaded from Stanmorephysics.com

Downloaded from Stanmorephysics.com

	Greg kies Eckardt/hacking bo sy vorige vriende en verwaarloos hulle.	Bl. 104: *Plank en TJ kom maak 'n draai, gesels oor iets wat op die bus gebeur het. Ek luister skaars. Maak later 'n stupid verskoning oor 'n hoofpyn sodat hulle my alleen kan los. Kamerdeur toe. Ek teken aan op die web.*
	Greg kies Eckardt se kant bo die tradisies van die skool en raak vervreemd van die ander matrieks.	Bl. 76: *"Ja, right. Ek glo dit nie. Dok, met alle respek, ek dink julle steek iets vir ons weg. Ek dink hier is groot fout. En dit is die kollege se plig om iets daaromtrent te doen. Nou! En as julle nie nou dadelik begin nie, sit ek nie my voet op 'n rugbyveld nie."*
	Greg kies hacking bo sy akademie/pa se verwagting tot so 'n mate dat hy dink die verwagting van nege onderskeidings nie meer moontlik is nie.	Bl. 165: *"Onderskeidings, reg?" "Ja, Pa. Ek sê mos moenie worry nie." 'n Leuen, ek weet al die trein is aan die ontspoor wat die onderskeidings betref.*
	Greg se sinisme kom egter weer na vore as hy jaloers is oor die aandag wat Nicole aan Eckardt gee.	Bl. 148: *... maar hoekom pla iets my? Miskien is dit omdat Nicole se oë op daardie oomblik meer oor Eckardt se bruingebrande lyf val as oor myne ...* Bl. 149: *"Was jy by Nicole?" Ek staan nou reg voor hom. Selfs in die donker kan ek die wit van sy oë uitmaak ...*
	Eckardt help vir Greg oënskynlik om sy siniese uitkyk oor ander leerders te verander.	Bl. 193: *"Jy's hulle hero, Greg. Veral die jong outjies. Hulle sien op na jou," sê Eckardt, rustig soos altyd.*
	Uiteindelik kom die waarheid oor Eckardt se sogenaamde "vriend-skap" met Greg uit as Eckardt sy ware kleure in Clarens wys. Greg besef dat hy hom nooit moes vertrou het nie.	Bl. 214 en 215: *"... Toe moes ek jou net approach, nuuskierig maak oor die hacking. En jy het daarvoor geval, leer hack. En ja, jy het my selfs begin sien as een van jou pelle. Een vir wie jy genoeg sou omgee om uiteindelik inligting van die polisie te weerhou ..."*

downloaded from Stanmorephysics.com

Downloaded from Stanmorephysics.com

As gevolg van Greg se verhouding met sy pa is hy sinies oor die skoolhoof en alle gesagsfigure en kies hy om teen gesag te rebelleer.	Op die eerste dag van skool is hy baie verveeld omdat hy voel hy moet dieselfde toespraak jaarliks aanhoor.	Bl. 59: *Ek hoor net hier en daar 'n woord, want dis dieselfde speech wat hy elke jaar hou:*	
	Greg verloor sy respek vir die skoolhoof wanneer hy nie wil optree wanneer Eckardt verdwyn nie. Hy opponeer die skoolhoof openlik en verloor alle vertroue in die geloofwaardigheid van hierdie gesagsfiguur.	Bl. 75 en 76: *"Ek kan nie glo dat julle dit nog wil ontken nie, Dok. ... Dok, met alle respek, ek dink julle steek iets vir ons weg. Ek dink hier is groot fout ..."*	
	Sy sinisme jeens Dok Pienaar veroorsaak dat Greg kies om teen alle bevele in self vir Eckardt op te spoor en dit lei tot misdadige optredes.	Bl. 126: *Ek onthou Eckardt se skets van die skool se rekenaarnetwerk. Hoe ek aan die regte kant van die firewall kan inkom as ek my laptop by een van die switches inplug. En van daar af sal ek in die skool se rekords kan krap* Bl. 140: *As ek by Dok se rekenaar wil uitkom moet ek 'n RAT daarop install.*	
	Sy wantroue word bevestig wanneer Dok Pienaar ontbloot word as die Butcher, die baasbrein agter projek PNR en blyk in dié geval, geregverdig te wees tot hy besef hy het sy eie pa verraai.	Bl. 215: *" ... Toe jy vir Dok ontmasker het as die Butcher, het jy, sonder dat jy dit weet, ook jou pa vir die wolwe gegooi ..."*	
Die kandidaat bied 'n gepaste slot aan.			**[25]**

downloaded from Stanmorephysics.com

Downloaded from Stanmorephysics.com

VRAAG 7: *ONDERWÊRELD* – KONTEKSTUELE VRAAG

Vraag	Antwoord	Punt
7.1	Ongemotiveerdheid/luiheid/belangeloosheid/blasé ✓ *Die kandidate bied enige soortgelyke antwoord vir EEN punt aan.* **EN** Sy pa se siening (dat Greg ruggraatloos is/geen planne vir die nuwe jaar het nie) , word deur sy behoefte om nog te lê (terwyl hy moet leiding neem,) geregverdig. ✓ *Die kandidate bied enige soortgelyke antwoord vir EEN punt aan.*	1 1
7.2	Hoofseunskap: Die opmerking is funksioneel, want dit versterk die feit dat Greg nie lojaal teenoor sy amp is nie./die opmerking sluit aan by/bevestig sy arrogante houding oor sy hoofseunskap. ✓ **EN** Ander matrieks se houding: Die opmerking is funksioneel, want dit versterk die gedagte dat hy deur die ander leerders verkies is teen die agtergrond van hoe hulle hom aanvanklik volg by die Trapper-ritueel./die opmerking versterk die bevraagtekening van Greg se posisie as hoofseun as die ander graad 12's hom nie volg in sy opstand teen Dok Pienaar nie. ✓ *Die kandidaat bied by BEIDE 'n soortgelyke antwoord vir EEN punt elk aan.* *Die kandidaat kan NIE aandui dat dit nie funksioneel is NIE.*	1 1
7.3	'n Mens sou verwag dat Greg wat hoofseun is, die reëls van die skool in stand moet hou, MAAR dit is Plank, wat self dagga rook,/die skool se reëls ignoreer, wat vir Greg aan sy plig moet herinner. ✓ *Die kandidaat bied BEIDE kante van die ironie vir EEN punt aan.*	1
7.4.1	Lux hominum vita/Lig is die lewe vir die mensdom ✓ **EN** Daar word verwag dat die skool die leerders tot voordeel van die mensdom sal opvoed.✓ *Die kandidaat bied 'n soortgelyke antwoord vir EEN punt aan.* **EN** Plank lê die korrupsie ten opsigte van 'n leiersposisie bloot,/beklemtoon dat geld die dryfkrag van die skool is, **(**in kontras met die leuse van die skool**)**. ✓	1 1 1

downloaded from Stanmorephysics.com

Downloaded from Stanmorephysics.com

7.4.2	Plank se woorde wys vooruit na Dok Pienaar/Greg se pa se korrupsie./aandeel in PNR. ✓ **EN** Hy sou later met Plank moes saamstem dat hy hoofseun is omdat sy pa en Dok Pienaar sakevennote is. ✓	1 1
7.5	Hy wil nie hê dat hulle hom pla terwyl hy in die onderwêreld na Eckardt soek nie./besig met hacking is nie. ✓	1
7.6	**Greg** was vies omdat Kwanele aan die begin van die jaar die eerste VRL-vergadering gereël het terwyl dit Greg se werk as hoofseun is om te doen. ✓ **Kwanele** was vies omdat Greg van die begin af sy take as hoofseun afskeep en nie ernstig opneem nie, (daarom het hy maar begin om leiding te neem). ✓ *Die kandidaat bied 'n soortgelyke antwoord vir EEN punt elk aan.* **EN** Kwanele, want Greg het toenemend sy pligte afgeskeep./hom selfs gevra om vir hom in te staan. ✓	1 1 1
7.7	Die nuwe matriekseun se houding teenoor Greg was arrogant./uitdagend./ Hy het doelbewus vir Greg 'n verwarrende antwoord oor "Zero's and One's" gegee om hom uit te daag.✓ **EN** Hy het by die Trappers se ritueel met John se oë na Greg gekyk./vir Greg aan John herinner.✓ Hy het aangebied om saam met Greg na die verlore Trappers te soek. ✓ *Die kandidaat bied TWEE antwoorde vir EEN punt elk aan.*	1 1 1
7.8	Mnr. Pete Andersen/die onderhoof ✓	1
7.9	Ek-verteller/eerstepersoonsverteller ✓ **EN** Die leser kan Greg se innerlike konflik rakende Dok Pienaar se teenwoordigheid effektief/geloofwaardig beleef. ✓	1 1
7.10	Greg was vreesbevange dat hulle betrap/uitgevang sal word toe Eckardt die eerste keer gewys het hoe om by die rekenaarkamer in te kom en nou was hy selfversekerd dat hy dit self kan doen.✓ *Die kandidaat bied 'n soortgelyke antwoord vir EEN punt aan.*	1

downloaded from Stanmorephysics.com

Downloaded from Stanmorephysics.com

7.11	Plank het vir Greg wakker gemaak omdat hy wou seker maak Greg kom nie in die moeilikheid nie./doen sy plig. ✓ Eckardt het dit gedoen om 'n valse vriendskap te begin./'n ritueel te skep waarmee hy later vir Greg kan manipuleer. ✓ **EN** Deur nie vir Greg wakker te maak nie, het Eckardt Greg se emosies gemanipuleer (sodat hy bekommerd genoeg was om na hom in die onderwêreld te soek). ✓ Deur nie vir Greg wakker te maak nie, kan Eckardt seker maak dat Greg alles wat hy hom geleer het, begin toepas. ✓ *Die kandidate bied TWEE feite vir EEN punt elk aan.*	1 1 1 1
		[25]

downloaded from Stanmorephysics.com

Downloaded from Stanmorephysics.com

***MANAKA PLEK VAN DIE HORINGS* – Pieter Pieterse**

VRAAG 8: *MANAKA PLEK VAN DIE HORINGS* – OPSTELVRAAG

ierdie vraag word aan die hand van die aangehegte RUBRIEK VIR DIE NASIEN VAN DIE OPSTELVRAAG VIR DIE ROMAN EN DRAMA nagesien.

A – alleenpad
V – verlede
K – ander keuses

LET WEL:

- Dis 'n breë raamwerk van feite.
- Al die feite hoef nie genoem te word nie.
- **Argumente word aangebied en ondersteun of geïllustreer deur na die teks te verwys**

ARGUMENT	**MOTIVERING: VERDUIDELIKING OF AANHALING/PARAFRASE**	
Die kandidaat bied 'n gepaste inleiding aan.		
BAAS SE AANVANKLIKE GESINDHEID		
'n Verbitterde, verharde Baas verlaat Rhodesië nadat sy ouers wreed vermoor is. Hy onttrek homself van sy familie.	Daar is onderliggende bitterheid te bespeur, want Baas se ouers is deur rebelle tydens die Rhodesiese bosoorlog vermoor. Na sy ouers se dood gaan hy terug na sy plek van herkoms, Louis Trichardt. Sy familie bied aan hom die warmte van gemeensaamheid, maar hy besef dat dit hom nie bevredig nie.	Bl. 63: *"... Dink jy ek het Barotseland toe gekom om verantwoordelik te voel vir almal se skete en kwale en hongersnood? Ná my pa en ma deur 'n spul barbare vermoor is?"* *Bl. 14: Tog besef hy dat 'n mens mettertyd familie ontgroei, dat Houtboschberg se drome nie meer drome wil wees nie ..."* *Bl. 15: Hy ry na die kerkhof waar sy pa en ma begrawe is en bring die laaste aand in die Houtboschberg daar deur.*
Baas is aanvanklik onwillig om met die plaaslike bevolking in Barotseland vriendelik te wees./bemoeienis te maak.	Baas wil nie betrokke raak by die gemeenskap nie. Hy beskou homself nie as 'n helper in die plaaslike gemeenskap nie./wil net alleen wees. Baas is koud en hardvogtig teenoor die sendelinge – hy is onvriendelik teenoor hulle. Baas wil nie betrek word by die plaaslike bevolking se probleme en skete nie.	Bl. 43: *"… Ek is nie gestuur nie en ek is vir seker nie hier om enigiemand te kom help nie. Ek is hier om my boot op die Zambezi te kry."* Bl. 92: *" om gaaf te wees, kry nie 'n boot op die water nie …"* Bl. 93: *"Ek wil ook nie weet van werksoekers en siek mense en honger mense en weeskinders en kruppel vroue en sterwendes wat met 'n slee na my toe aangery word nie."*

Kopiereg voorbehou

downloaded from Stanmorephysics.com

Downloaded from Stanmorephysics.com

	Baas wys oom Scholtzie se aanbod om vir hom te bid van die hand.	Bl. 108: *"Ek sal baie graag vir jou 'n gebed wil doen, neef." "Vir mý?" "Daar kom 'n tyd in elke mens se lewe dat hy dit nodig het." "Ag nee wat, so erg is dit nie. Maar baie dankie vir die gedagte."*
BAAS SE BETROKKENHEID BY SY NAASTE		
Stelselmatig begin Baas tog besorgdheid teenoor sy naaste toon en sy familiekwaal, die wil om ander te help, kom na vore deurdat die mense van Barotseland kies om by hom hulp te soek.	Baas is aanvanklik teësinnig, maar help tog Manuel se siek dogtertjie deur sy laaste malariamedisyne vir haar te gee.	Bl. 29: *"Baas haal die dosis chlorokien uit sy rugsak. Hy lig die hygende kind se kop, druk vier pille in haar mond en sorg dat sy dit afsluk ..."*
	Baas gaan die volgende dag terug en gee weer vir haar pille.	Bl. 29 en 30: *Hy staan op en loop terug na die hut waar die kind lê. Die pille het haar naar gemaak, maar sy is beter. Hy laat haar die volgende vier pille drink ...*
	Baas koop suiker en mieliemeel vir Manuel en sy gesin wanneer hy sy eie voorraad aanvul. Hy kry ook nog 'n groot voorraad malariapille.	Bl. 35 en 36: *By Ngweze, op pad na Manaka, neem Baas 'n goeie voorraad kos vir hom en die honde in. Vir Manuel en sy gesin koop hy pakke mieliemeel en suiker. By die hospitaal kry hy 'n groot voorraad chlorokien ...*
	As ouma Essie Baas se hulp kom vra nadat Grace malaria gekry het, en niemand haar wou help nie, wil hy haar aanvanklik ook nie help nie, maar loop tog later om sy laaste pille te gee.	Bl. 42: *"Maar jy weet tog ek het nie meer pille nie. As ek reg onthou, is dit jy wat die laaste dosis gevat het ... "* Bl. 43*: Hy het te voet Mubuyu toe geloop, waar hy ouma Essie gehelp het om Grace chlorokien in te gee …*
	Baas kry daarna self malaria en beland in die hospitaal omdat hy nie meer pille vir homself het nie, en dit veroorsaak dat hy noodgedwonge van Grace en ouma Essie afhanklik is.	Bl. 43: *"Help my dan. Doen iets!" Sy keel is dik en sy asem raak min. "Ek was by die kliniek in Sioma. Hulle het ook nie tablette nie."*

downloaded from Stanmorephysics.com

Downloaded from Stanmorephysics.com

	Ten spyte daarvan dat hy steeds alleen gelaat wil word, voel hy erkentlik teenoor Grace wat kies om by hom te bly. Hy sê vir Grace dat sy vir haar 'n ekstra stel klere moet koop.	Bl. 49: *"Hoekom koop jy nie vir jou 'n ekstra stel klere nie?" sê hy hard. En sagter, toe sy nie antwoord nie: "Daar moet nog geld in die beursie wees?" Hy lê terug, sy oë toe.*
	Baas se hulp bring lojaliteit as Grace aankondig dat sy 'n verantwoordelikheid teenoor Baas het omdat hy haar lewe gered het.	Bl. 94: *" ... Watter belang het jy by my? Wat wil jy van my hê?"* *"Ek wil jou help. Jy het my lewe gered."*
	Baas gee die laaste vlakvarkboud vir ouma Essie om huis toe te neem.	Bl. 184: *Baas gee vir haar en ouma Essie die laaste vlakvarkboud en Nanna vat hulle huis toe.*
	Baas is langs ouma Essie se sterfbed en hy bid vir haar.	Bl. 234: *Baas vat ouma Essie se kop in al twee sy hande. Haar neksenings ruk teen sy bors en haar lyf is koud teen syne. Hy bly so op sy knieë by haar staan tot sy weer stil word ...* *"Dankie, Here. Amen," sê Baas.*
	Baas help vir meneer Johnnie om sy skuld aan sy skoonfamilie te betaal sodat hy sy vrou en kind kan terugkry.	Bl. 205: *Een van die wildsbokke wat hy skiet, laai Baas by meneer Johnnie se skoonfamilie af.* Bl. 239: *By Manaka beduie hy vir meneer Johnnie in watter sloot die bul lê. Hy stuur hom om vir sy skoonmense te gaan sê dit is die losprys vir sy vrou en sy kind.*
Baas help vir ouma Essie op verskeie geleenthede en raak betrokke by haar doen en late.	Baas help vir ouma Essie wanneer sy malariapille vir die siek Grace kom bedel. Hy gee sy laaste pille vir haar.	Bl. 43*: Hy het te voet Mubuyu toe geloop, waar hy ouma Essie gehelp het om Grace chlorokien in te gee …*
	Ouma Essie vra Baas om te kom help met die opslaan van die tent in die kerk.	Bl. 183: *"Die vrou kry die tent nie alleen opgeslaan nie."*

downloaded from Stanmorephysics.com

Downloaded from Stanmorephysics.com

Ten opsigte van die nie-Lozi mense, kies Baas om sy gemak ter wille van sy naaste op te offer.	Baas staan sy slaapplek af vir Nanna en Griesel wanneer oom Scholtzie hom vra vir 'n ekstra nag se slaapplek vir die sendelinge. Baas sê dat hy in die kombuis by sy honde sal slaap. Ouma Essie vra Baas om te kom help om die tent in die kerk op te slaan. Whitey plaas die familiekwaal vir Baas binne konteks nadat hy Baas met die regmaak van die Land Rover gehelp het.	Bl. 147: *"… As hulle net vir hierdie een naggie nog geholpe kan raak."* *"Longwane en Briekwa het seergekry, oom Scholtzie. Ek sal vannag in die kombuis by my honde slaap."* Bl. 183: *"Die vrou kry die tent nie alleen opgeslaan nie."* Bl. 178*: "Ek help mense omdat ek daarvan hou om hulle te help, nie omdat ek iets terug verwag nie. Dis 'n familiekwaal ..."*
Baas besef uiteindelik dat hy nie die enigste een is wat al swaargekry het nie.	Whitey vertel hom hoe Grace se ouers in 'n landmynontploffing dood is.	Bl. 226: "*Die troepe wat die landmyn gestel het, is deur die Zambiese soldate agtervolg, ... Nee, Suid-Afrikaners."*
As Baas se boot verdwyn, aanvaar hy dat hy nie langer 'n alleenpad kan stap nie.	Hy kies om Whitey en Grace se hulp en ondersteuning te aanvaar.	Bl. 245: *"Soos ek sê, ek het 'n droom gehad," sê Whitey. "Ek het gedroom jou boot dryf in ons oupagrootjie se kanaal langs die waterval verby."* Bl. 245 en 246: *In Grace se mukolo gaan hulle al in die stil water langs die rivier om na die sandbanke toe waar die stroom rustiger is ... Hulle loop agter mekaar in 'n olifantpad teen die rivier af om na die boot wat in 'n baie ou kanaal vasgespoel het te gaan soek.*
Die kandidaat bied 'n gepaste slot aan.		**[25]**

downloaded from Stanmorephysics.com

Downloaded from Stanmorephysics.com

VRAAG 9: *MANAKA PLEK VAN DIE HORINGS* – KONTEKSTUELE VRAAG

Vraag	Antwoord	Punt
9.1	Hoofindoena Daaimon/Kebbey/die tolk ✓ **EN** Ouma Essie is deur Afrikaanssprekende mense/wit mense grootgemaak. ✓ Ouma Essie het by 'n Afrikaanse skool onderrig ontvang. ✓ Ouma Essie is by die Bybelkollege in Witsieshoek in Afrikaans opgelei. ✓ *Die kandidate bied DRIE antwoorde vir EEN punt elk aan.*	1 1 1 1
9.2	Dit is nie regverdig dat die khuta namens haar besluite neem nie omdat sy 'n mens in eie reg is./selfstandig haar eie geld verdien het. **OF** Binne die konteks van die Lozi-kultuur is dit geregverdig aangesien die Lozi-kultuur die patriargale sisteem volg./die man as die hoof van die vrou beskou. ✓ **EN** Volgens die Lozi-kultuur mag vrouens nie voor hul mans in die pad loop nie./ Volgens die Lozi-kultuur moet 'n vrou haar loon aan haar man/die khuta gee./ Volgens die Lozi-kultuur is mans vroue se meerdere./ Volgens die Lozi-kultuur mag vrouens nie in mans se geselskap sit nie./ Volgens die Lozi-kultuur mag vrouens (soos kinders) gestuur word om boodskappe af te lewer. ✓✓ D*ie kandidaat bied TWEE soortgelyke antwoorde vir EEN punt elk aan.*	 1 2
9.3	'n Mens sou verwag dat Grace, wat self 'n verpleegster is, vir haar eie medikasie voorsiening sou maak, MAAR dit is Baas wat vir háár malariapille gee as sý siek word. ✓ **EN** Grace versorg vir Baas as hy malaria kry. ✓	 1 1
9.4	Baas ✓ **EN** Hulle verhuur 'n deel van Manaka (waarvoor hy reeds betaal het) ook aan die sendelinge. ✓ **EN** Die khuta soek ook 'n aandeel/geld van Baas se vleisverkope./toegang tot sy boot as vervoermiddel./die beskikbaarheid van sy Land Rover wanneer hulle dit nodig het.✓	1 1 1

downloaded from Stanmorephysics.com

Downloaded from Stanmorephysics.com

9.5	Ouma Essie ✓	1
9.6.1	Hierdie man was Baas se oupagrootjie. ✓	1
9.6.2	**Grace:** "As die Here daar by Manaka vir jou kom sê het jy gaan nie van hierdie siekte gesond word nie en daar is net één ding wat jy nog kon kies om klaar te maak … sou jy die boot gekies het? " ✓ **Ouma Essie:** "Wie weet of jy nie met 'n doel na Manaka gestuur is nie? " ✓	1 1
9.7	Die Bybel staan sentraal in die uitbeelding van ouma Essie se karakterontwikkeling van diep gelowige tot opstandige en weer gelowige in haar vertelling van hoe sy die Bybel (na muluti Joseph se dood) in die rivier gegooi en weer uitgehaal het. ✓	1
9.8	Baas: Griesel het by Baas se slaaphut ingebreek terwyl hy siek was./op sy grond kom bly sonder om hom te vra./sy persoonlike ruimte binnegedring sonder om te vra. ✓ **EN** Griesel: Hy voel verontreg oor die khuta/hulle omstandighede en blameer Baas daarvoor. ✓ **EN** Hulle swak verhouding bereik 'n keerpunt wanneer Griesel vir Baas vertel van sy eintlike droom om 'n bakker te wees./'n bakkery te besit./dat hy nie eintlik 'n sendeling wou wees nie. ✓	1 1 1
9.9	Ja Daar was oorblyfsels van kerkbankies. ✓ **EN** Ouma Essie vertolk die rol van Profeet van die Bybel./geloofsleier./vredemaker./ bemiddelaar. ✓	1 1
9.10	(Alomteenwoordige) Derdepersoonsverteller ✓ **EN** Die verteller is funksioneel omdat hy nie net ouma Essie/Baas se ervarings/ emosies/reaksies geloofwaardig kan oordra nie, maar ook dié van die ander karakters.✓	1 1
9.11	Ja Die Lozi-gebruik dat die man lobola vir sy vrou moet betaal/die skoonouers sy kind kom vat omdat hy nie die lobola voor sy vrou se dood klaar betaal het nie, maak hom beslis 'n slagoffer van die Lozi-gebruike. ✓ *Die kandidaat kan nie 'n NEE-antwoord aanbied nie.*	1
		[25]

downloaded from Stanmorephysics.com

Downloaded from Stanmorephysics.com

***VATMAAR* – AHM Scholtz**

VRAAG 10: *VATMAAR* – OPSTELVRAAG

Hierdie vraag word aan die hand van die aangehegte RUBRIEK VIR DIE NASIEN VAN DIE OPSTELVRAAG VIR DIE ROMAN EN DRAMA nagesien.

S – samelewing
A – armoede/minderwaardigheid
V – Vatmaar se ontstaan

LET WEL:

- Dis 'n breë raamwerk van feite.
- Al die feite hoef nie genoem te word nie.
- **Argumente word aangebied en ondersteun of geïllustreer deur na die teks te verwys.**

ARGUMENT	**MOTIVERING: VERDUIDELIKING OF AANHALING/PARAFRASE**	
Die kandidaat bied 'n gepaste inleiding aan.		
Vatmaar is 'n weerspieëling van die Suid-Afrikaanse geskiedenis toe daar teen anderskleuriges gediskrimineer is op grond van velkleur om jou minderwaardig te laat voel.	Daar word niks van hulle gedink as hulle vee net afgevat word nie. Hulle word eerder as vermetel beskou wanneer hulle kla.	Bl. 15: *Julle kaffirs kan bly wees dat ons julle nie eers geskiet het nie.*
	Die inwoners van Vatmaar is amper soos diere behandel.	Bl. 91: *Al was hy vaal van oudgeit, was die sambokmerke nog altyd op sy rug te sien. Sy duimnael is met 'n rooiwarm vuuryster gebrand sodat sy baas hom kon uitken.*
	Oom Chai het gehoor wat Mineer de Bruin vir Karel gesê het dat 'n wit man eerder sy wit vyand sal liefhê as 'n swart vriend wat hy sal haat.	Bl. 107: *'n Witman sal sy wit vyand liefhê maar sy swart vriend haat. Dankie, Here, dat George Lewis meer swart as wit was.*
	Destyds in die tronke was daar drie spyskaarte vir die verskillende rasse en hulle is verskillend behandel, byvoorbeeld, swart bandiete loop kaalvoet, bruin bandiete het skoene en wit bandiete kry kouse, langbroeke en slaap ook op beddens.	Bl. 159: *Daar was drie spyskaarte: Coloured en wit. Indiërs en Chinese het onder die Coloureds geval. Die swart bandiet moes kaalvoet loop, Coloured het skoene gekry en die wit bandiet kouse en langbroek in die winter. Die witte het op 'n bed geslaap en hy is ook nie verplig om buite die tronkmure te werk nie.*
	Die LP van Die Pan sê dat planne in plek is om die armblanke se lot te verander en die Spoorweë en Openbare Werke is daarvoor geoormerk om die Boere se eer en trots teenoor die bruinmense en swartmense te herstel.	Bl. 186: *Die L.P. het gesê dis 'n seker manier om die Afrikaner bo die kaffir en hotnot te kry en hulle trots as Boere te herstel.*

downloaded from Stanmorephysics.com

Downloaded from Stanmorephysics.com

Die ontstaan van Vatmaar		
Die naam Vatmaar kom eintlik van al die "vatmaar"-goed wat die inwoners tydens die Tweede Vryheidsoorlog gesteel het.	Alles wat van die afgebrande huise nog bruikbaar was, het die inwoners geneem om vir hulle huise te bou./om hulle lewensomstandighede te verbeter.	Bl. 9: *Hulle moes my help om die sinkplate van die dakke af te haal en om die beste hout, vensters en deure uit te breek en die beste huisraad, potte en panne bymekaar te maak. Chai het gesê dis vatmaar-goed.*
	Vatmaar is ook opgebou uit al die goed wat die blankes gesê het die bruinmense maar kan neem.	Bl. 10: *Alles is versigtig afgelaai en met sinkplate toegemaak. Ons het klippe bo-op gepak sodat die wind dit nie kon wegwaai nie.*
	So is die kerk in Vatmaar gebou met materiaal van die afgebreekte wit kerk se saal.	Bl. 27: *Ek het dit gisteraand op die agenda van die kerkraad gehad en almal het saamgestem dat julle mense van Vatmaar ons ou saal kan kry. Ons gebruik hom nie meer nie, want die vlermuise dink dis hulle s'n.*
Armoede		
Die Vatmaar-inwoners ervaar armoede oor die breë spektrum van hul bestaan sedert die nedersetting ontstaan het.	In dié nedersetting moet die arm inwoners vir elektrisiteit, water, verblyfregte en weiregte betaal.	Bl. 1: *Onse blyplek was 'n nedersettinkie met die naam Vatmaar, so vier myl van Du Toitspan af, …*
	Die inwoners was arm en moet van Boererate (soos naeltjies in hul tande druk om hul tandpyn te behandel) gebruik maak.	Bl. 4: *Vir nog 'n ding was ons bang - … Ek moes liewer naeltjies en snuif gebruik het.*
	Die inwoners van Vatmaar maak huisraad bymekaar wat hulle letterlik as "vatmaar"-goed beskou om hulle huise op te kikker.	Bl. 9: *Chai het gesê dit is vatmaar-goed.*
	Die inwoners van Vatmaar is arm, want die vee wat hulle besit het, is deur die Boere en Britte gevat.	Bl. 15: *Die mense was arm want hulle het baie in die oorlog verloor. Brit en Boer het hulle vee gevat.*
	Toe George Lewis met Ruth wil trou, is haar ouers so arm dat Oom Chai haar trourok betaal.	Bl. 18: *Ruth se ouers was baie arm. Toe het ek stilletjies met een van haar tantes afgespreek dat ek vir haar geld sal gee om vir Ruth trouklere te koop.*

downloaded from Stanmorephysics.com

Downloaded from Stanmorephysics.com

	Tant Wonnie en haar twee dogters word as die armstes van armstes in Vatmaar beskou.	Bl. 110: *Tant Wonnie en haar dogter het niks, of laat ons sê min besit. Hulle het op ander se genade in 'n buitekamer gebly … Die drie vroumense het op diervelle op die grond geslaap.*
	Die inwoners van Vatmaar is arm en kon nie medisyne bekostig nie; daarom kon hulle kruie by Tant Wonnie kry teen verkoue en borskwale.	Bl. 111: *Net buite die deur was 'n kol groen plante – die wilde knoffel wat Tant Wonnie se man geplant het die dag voor hy weg is oorlog toe en wat die beste treksel vir winterverkoues en vir borskwale maak. Sy het altyd die wilde knoffel in kasterolie uit die blou bottel laat trek en dit so neergesit …*
	Tant Wonnie en haar twee dogters word beskou as armblankes, maar dit doen geen afbreuk aan hul menswees en om aan ander in die gemeenskap 'n diens te lewer nie.	Bl. 186: *Toe dink sy weer: Miskien is hierdie ou vrou en haar twee dogters wat hulle nou sê armblankes wat bly waar hulle tuis hoort: …*
	Arm mense word in Du Toitspan gestereotipeer dat net arm mense in die tronk oor verbreking van diensvoorwaardes beland.	Bl. 263: *Toe hy hoor hy moet 'n klag van diensverlaat teen 'n bediende met die naam Kaaitjie ondersoek, het hy by homself gedink: Dit is net arm mense wat in die tronk gesit word vir diensverlaat.*
	Armoede is nie negatief deur die inwoners beleef nie, daar het eerder 'n oplewing van trots posgevat.	Bl. 316: *Want onder die armes leef daar 'n eie waardigheid - die liefde vir hulle ewe arm naaste.*
Minderwaardigheid		
In Vatmaar word kwetsende name aan karakters toegedig en die ontvangers van die name voel hulle menswees word aangetas.	George Lewis haat dit as daar na hom as die "Dutchman" verwys word en gee duidelik sy misnoeë daaroor aan Oom Chai te kenne.	Bl. 39: *You know as well as I do that I cannot get on with a Dutchman. They have no flag, and now they rally behind their taal.*
	Flip is as jong seun deur Oom Neels-hulle as "kaffirtjie" aangespreek en is deur baie ontberinge in die koue nag, voordat hulle hom 'n mudsak teen die koue gegee het.	Bl. 43: *Ek het my stertriem aangehad. Hulle het geskree: Bly stil, Kaffirtjie. Bly stil Kaffirtjie! Ek het nie geweet wat beteken kaffirtjie nie.*

downloaded from Stanmorephysics.com

Downloaded from Stanmorephysics.com

	Janman sê dat die wit mense bruinmense neerhalend as Kaffir aanspreek omdat dit die siening is van wat hulle dink bruinmense is. Mineer de Bruin verkleineer Tommy deur hom as halfnaatjie te verklaar omdat hy nie gelyk met 'n wit mens beskou kan word nie.	Bl. 56: *En hulle sorg dat hy nie agterkom dat 'n kaffir vir hulle wittes 'n kaffir bly nie, het Janman vir haar gesê.* Bl. 102: *En dit terwyl hy op pad na sy oom se plaas toe die hele tyd by my sit en spog het oor hoe trots hy is om 'n wit pa te hê, a real Englishman, who fought for the Queen. Vebeel jou, dié halfnaatjie vertel my dit.*	
	Teacher Elsa snou Nellie Ndolo toe as 'n kaffir bitch wat Nellie tot die slotsom bring dat wit mense nie die gevoelens van ander in ag neem nie. Lucas sê dat wit mense se kinders ook al vir anderkleuriges kaffirs noem wat 'n aanduiding is dat hulle glad nie anderkleuriges as mens ag nie.	Bl. 115: *She is becoming too friendly with you, the black kaffir bitch!* Bl. 122: *Hulle maak ons seer en ons moet maar net ja sê: Ja, Baas. Tot hulle se kinders sê al: Kaffirs is nie mense nie.*	
	Bonnie Pienaar praat neerhalend van Tant Wonnie as "amper-baas hotnots" wat op hulle plek gehou word, want sy hoort in Vatmaar.	Bl. 187: *Sy het weer na tant Wonnie gekyk en by haarself gedink: My man het vir my gesê ons moet ons bes doen om die amper-baas hotnots op hulle plek te hou. Toe glimlag sy en dink: jy is een van hulle.*	
	Oom Faan maak geen geheim daarvan as hy openlik bruinmense as hotnots aanspreek dat hy nie van hulle hou nie en dat hulle net goed is om slawewerk te doen.	Bl. 307: *die Here het die hotnot gemaak om soos die Engelsman sê, my boy te wees. Ek het nie eintlik tyd vir 'n hotnot nie.*	
Die kandidaat bied 'n gepaste slot aan.			**[25]**

downloaded from Stanmorephysics.com

Downloaded from Stanmorephysics.com

VRAAG 11: *VATMAAR* – KONTEKSTUELE VRAAG

Vraag	Antwoord	Punt
11.1	In elke sak meel is 'n gat met hul voorvinger gemaak en net 'n koppie vol meel is uit die sak gesteel. ✓ **EN** Oom Flip is baie onskuldig/onervare/goedgelowig op daardie stadium van sy lewe. ✓	1 1
11.2	Oom Flip is trots op sy nuwe naam. ✓	1
11.3	Derdepersoonsverteller ✓ **EN** Dié soort verteller gee 'n objektiewe beskrywing van Oom Flip se uiterlike./ emosies./ervarings. ✓ *Die kandidaat bied 'n soortgelyke antwoord vir EEN punt aan.* **EN** Dié voorkoms karakteriseer Oom Flip./Die verteller wil die fokus só op Oom Flip plaas om te toon dat hy 'n belangrike karakter in Vatmaar was. ✓	1 1 1
11.4	Die feit dat Oom Flip destyds die transportwa as middel tot opwinding beskou het,/geleer het hoe 'n transportbesigheid werk, maak sy besigheid in Vatmaar geloofwaardig. ✓ **EN** 'n Mens sou verwag dat Oom Flip, wat tydens sy eerste transportwa-ervaring sleg behandel is,/mishandel/afgekraak is, 'n negatiewe assosiasie met die transportwa sou hê, MAAR hy gebruik juis hierdie ervarings tot sy voordeel deur 'n transportbesigheid te begin. ✓	1 1
11.5.1	Hy verwag dat sy passasiers hom moet betaal. ✓	1
11.5.2	Die mense van Vatmaar wil nie betaal nie. ✓ **EN** Ja Dan hoef Oom Flip nie herhaaldelik dieselfde te sê nie./Al die passasiers hoor dit gelyktydig. **OF** Nee As mense nie geld het nie, maar reeds op die trollie sit, is die kanse skraal dat Oom Flip gaan weier om hulle te laat saamry. ✓	1 1

downloaded from Stanmorephysics.com

Downloaded from Stanmorephysics.com

11.6.1	Swaai het net een oog gehad./moes sy kop swaai om die anderkant van die pad ook te sien. ✓	1
11.6.2	Oom Flip het nooit hard met Swaai gepraat nie. ✓ Oom Flip het nie 'n sweep op Swaai gebruik nie. ✓	2
11.7	'n Diamant/Diamante ✓	1
11.8	Oom Flip, want hy moes die diamant steel./het die risiko geloop om, as hy gevang word, tronk toe te gaan. ✓	1
11.9	Janman en Siesie Lena moet Flippus goed bang praat dat hy instem die diamant sal by hulle veilig wees./Janman en Siesie Lena moet Flippus laat twyfel in Bet se liefde vir hom en dat hy haar nie met die diamant kan vertrou nie./Janman en Siesie Lena moet Flippus laat glo dat, as hy gevang word, hy tronk toe gaan, daarom moet hy die diamant vir hulle gee. ✓✓ *Die kandidaat bied enige TWEE antwoorde vir EEN punt elk aan.* **EN** Oom Flip het Sus Bet meer as die ander twee vertrou./Sus Bet het glad nie dié twee vertrou nie. ✓	2 1
11.10	Verwondering ✓ **EN** Flippus beskryf haar as sy suiker. Flippus beskryf haar as sy kondensmelk. Flippus beskryf haar as heilig. Flippus beskryf haar as alles wat mooi is. ✓✓✓ *Die kandidaat bied enige DRIE antwoorde vir EEN punt elk aan.*	1 3
11.11	In beide tekste steel die karakters as gevolg van armoede. ✓ **EN** Dit is vir die mense van Vatmaar reg as hulle, omdat hulle nie die basiese lewensmiddele het nie, van enige iemand wat meer as hulle het, "MAAR" kan "vat". ✓	1 1
		[25]

downloaded from Stanmorephysics.com

Downloaded from Stanmorephysics.com

VRAAG 12: *DIE KWART-VOOR-SEWE-LELIE* – OPSTELVRAAG

Hierdie vraag word aan die hand van die aangehegte RUBRIEK VIR DIE NASIEN VAN DIE OPSTELVRAAG VIR DIE ROMAN EN DRAMA nagesien.

M – Ma
I – Iris
O – ontvlugting

LET WEL:

- Dis 'n breë raamwerk van feite.
- Al die feite hoef nie genoem te word nie.
- **Argumente word aangebied en ondersteun of geïllustreer deur na die teks te verwys.**

ARGUMENT	MOTIVERING: VERDUIDELIKING OF AANHALING/PARAFRASE	
Die kandidaat bied 'n gepaste inleiding aan.		
Ma Els		
Ma Els se verstrooide geaardheid bied aan haar verskeie geleenthede om te ontvlug. Sy leef in haar eie wêreld.	Iris moet haar ma herinner dat dit nie moontlik is om skaapvet uit te braai en weer te gebruik nie, want hulle pa is op 'n lae cholesteroldieet.	Bl. 12: *Ek het gesug. Ek en my susters moet versigtig grootmaak aan ons ma.*
	Ma Els konsentreer net wat op daardie oomblik vir haar belangrik is. In Iris se gesprek met haar oor haar naam, het sy nie geluister nie.	Bl. 13: *Dis wat ek bedoel. Sy het my nie gehoor nie.*
	Iris beskryf haar ma as iemand wat nooit daarin geslaag het om die verskeie vlakke van die lewe te bemeester nie. Sy is soos iemand wat 'n bus van agteraf probeer inhardloop.	Bl. 13: *... het nooit daarin geslaag om die wêreld in haar hand vas te vat nie. Sy was soos iemand wat 'n bus verpas het en nie daarby kon berus nie.*
Ma Els leef haar lewe optimisties en is, soos Iris, 'n dromer wat ontvlugting in haar eie wêreld vind.	Ma Els bedryf haar huishouding met gemengde gevoelens van vrees en selfversekering. Sy glo dat haar kombuistoebehore leef.	Bl. 14: *My ma het die huishouding met 'n soortgelyke mengsel van vrees en selfversekering bedryf. Al die elektriese toebehore, was na haar mening lewend.*
	Ma Els het nie haar sinne en stories voltooi nie, haar gedagtes het ontvlugting na 'n ander wêreld gevind.	Bl. 13: *sy het my nie gehoor nie ...* Bl. 34: *Mense wat Ma nie geken het nie, het in afwagting gesit om die res van haar storie te hoor maar haar vertelling het weggewaai, verlore geraak in die volgende opmerking. Haar gedagtes, soos los drywende wolkies, was klaar weg, het van vorm verander of saamgekoek om 'n hele nuwe formasie te maak.*

downloaded from Stanmorephysics.com

Downloaded from Stanmorephysics.com

	Ma Els ontvlug die feit dat haar geliefde hond, Polder, oorlede is deur die nuwe hond na hom te vernoem en dieselfde gewoontes met hom voort te sit.	Bl. 76: *Polder die Tweede. Hy praat ook net Nederlands."* *"Hoe weet Ma?"* *"Dit is al wat ek met hom praat van ek hom opgelaai het en hy verstaan elke woord wat ek sê."*
Ma Els weier aanvanklik om saam met Iris se pa op die plaas te gaan bly.	Sy gebruik Polder, die hond, as verskoning om uit die situasie te ontvlug.	Bl. 73 en 74: *"Die leeus sal Polder opeet," het sy aan nog iets gedink. "Die seekoeie sal hom vertrap*."
Later verras Ma Els almal deur van die plaas te hou en soontoe te trek. So ontvlug sy die eise van Elsa se drieling en gebroke huwelik.	Die woonhuis voldoen nou aan Ma Els se verwagtinge en sy sê dat sy en haar man mekaar kan geselskap hou terwyl sy tuinmaak.	Bl. 214: *Ma het aangekondig dat sy plaas toe gaan trek sodat sy en Pa mekaar geselskap kan hou. "Sy huis is tog nou leefbaar," het sy gesê. " 'n Badkamer en warm water ... Ek sal vir hom gaan tuinmaak."* Bl. 219: *Ma het vir haar 'n groentetuin aangelê, soos sy gesê het, en sy woeker haar dae om tussen haar plante*.
Getrou aan haar aard om te ontvlug, het Ma Els nie by 'n landbou-organisasie aangesluit nie, maar by 'n vereniging vir spiritualiste.	Ma Els ontdek haar spirituele sy en ontvlug deur by 'n groep, Die Spieël, aan te sluit. Hulle glo in reïnkarnasie en spiritualisme en gesels met die voorvadergeeste.	Bl. 219: *"Dit is ongelooflik interessant, darling," het sy my vertel. "Net verlede week nog het ons gepraat met 'n Chinees uit die Ching-dinastie."*
IRIS		
Van geboorte af het Iris ontvlugting van die wêreld waarin sy leef, gesoek.	Iris se ouers merk op dat sy sedert geboorte anders as haar susters is. Sy lyk anders. Iris wou uit die wêreld ontvlug waar sy voel dat haar susters meer aandag kry./dat haar susters se opinies/behoeftes op die voorgrond is. Dit was vir haar 'n vreugdevolle oomblik toe sy nie hulle name in die woordeboek kry nie.	Bl. 9: *"Die keer is dit 'n donker enetjie," het hy vir Ma gesê ...* *"Heeltemal anders," het Ma saamgestem.* Bl. 25: *My dramas was onbenullig teen hulle s'n en selfs as daar ooreenkomste was, het almal teruggesit met 'n gevoel van dé-jàvu.* Bl. 11*: My oudste suster Elsa se naam was glad nie daarin nie en my tweede suster Kara (vernoem na ouma Katarine) s'n ook nie.*

downloaded from Stanmorephysics.com

Downloaded from Stanmorephysics.com

Iris se eerste kennismaking met die betekenis van haar naam was 'n oomblik van ontvlugting uit die werklikheid.	Iris se naam is onkonvensioneel en pas by haar romantiese, onafhanklike geaardheid. Sy is na niemand vernoem nie en is 'n mens op haar eie. Die betekenis het haar in staat gestel om te ontvlug, want dit was ook die naam van 'n Griekse godin.	Bl. 10: *Waarom my ma my Iris wou noem, het ek nooit uitgevind nie.* Bl. 10: *"Hoëre gode" het die woordeboek gesê.*
	Iris is gevra om die betekenis van ipso facto in die woordeboek op te soek en daar het sy gesien dat 'n iris nie net 'n bolplant is nie, maar ook die naam van 'n Griekse mitologiese godin is.	Bl. 10: 'n Iris was nie slegs 'n bolplant nie, maar ook 'n Griekse mitologiese godin, in die diens van meer belangrike gode.
	Iris ervaar 'n oomblik van ontvlugting van die spot oor haar naam wat na 'n bolplant verwys.	Bl. 10: *Waarom het niemand verby die moeë ou grappe oor flappe en "iets knaag weer vandag aan Iris se bol", gekyk nie?*
	Die feit dat haar naam in 'n woordeboek te vinde is, het aan Iris 'n gevoel van meerderwaardigheid teenoor haar susters, teenoor wie sy minderwaardig gevoel het, gegee.	Bl. 11: *Tuis daardie middag het ek my studie van die woordeboek voorgesit.* Bl. 11: *Ek het meerderwaardig gevoel en na my ma in die kombuis gaan soek.*
Iris verander haar werklikheid in fiktiewe verhale sodat dit by haar romantiese geaardheid pas.	Wanneer Riekie nie haar verbeelding aangryp nie, verander sy sy naam en voorkoms sodat dit by die beeld, wat sy vir haar gedroom het, pas.	Bl. 17: *Ek moes hom oorskryf tot iets meer na my sin.*
Iris het deur 'n eksistensiële fase van haar lewe beweeg in 'n poging om nie net haarself te vind nie, maar dalk ook haar familie se aandag op haar te vestig.	Sy het in haar finale jaar haar voorkoms en selfs haar geaardheid probeer verander in 'n poging om haar ouers en susters se aandag te trek.	Bl. 25: *In my finale jaar het ek deur 'n eksistensiële periode gegaan.* Bl. 25: *Niemand het eers opgekyk nie, want Elsa was swanger.*
	In die gesprek tydens Elsa se ontsteltenis oor haar swangerskap, moes Iris hoor dat sy 'n onbeplande baba was. Iris beleef hierdie inligting dat sy 'n fout was en nie veronderstel is om te leef nie. Iris poog om meer uit te vind, maar Elsa eis egter al die aandag op.	Bl. 26: *"Wat het Ma gesê?" het ek uitgeroep.* *"Wag eers, Iris," het Elsa kortaf gemaan. "Ons praat nie nou oor jou nie."*

downloaded from Stanmorephysics.com

Downloaded from Stanmorephysics.com

Die nuus van Elsa se swangerskap het daartoe gelei dat Iris uit haar wêreld verder in haar gedroomde verbeeldingsvlug ontsnap het.	In die storie van Greta, Peter en Eduard word Greta Iris se alter ego. Iris kon stories oor hulle droom en verbeel waarin Greta (Iris) die hoofrol vertolk het. Hierdie karakters kon gehoor word, anders as Iris in die werklike lewe na wie niemand luister nie. Iris word dr. Anders se assistent, want dit is 'n ongekompliseerde werk waarin sy fantasieë kan uitleef.	Bl. 28: *Dit het een van my meer uitgebreide verbeeldingsvlugte geword en het my maande lank besig gehou.* Bl. 52: *Maar terwyl die boor gesellig gedreun het en ek die slurppypie onder hulle tonge gehou het, kon ek voortgaan met my fantasieë.* Bl. 53: *Ek kon nie vir 'n meer ideale werk gewens het nie.*
Iris ontmoet Peter by 'n studentepartytjie en haar fantasieë kry gestalte in die regte wêreld.	Peter stap uit Iris se droom in die regte wêreld in. Sy het hom by die partytjie dopgehou en hom met haar prototipe vergelyk. Peter se teenwoordigheid/ belangrikheid het daartoe gelei dat Iris verveeld en uitgekuier geraak het met haar fantasieë. Peter het vir Iris genooi om in Amerika vir hom te kuier. Deur die uitnodiging aan te neem kon sy ontvlug van die warboel wat in haar lewe ontvou het.	Bl. 36: *Dieselfde ruwe, ongekamde soort aantreklikheid, dieselfde selfversekering, ...* Bl. 67: *Lank voor Eduard en Greta uitgevind het hulle is lief vir mekaar, was ek moeg vir hulle.* Bl. 79: *... omdat ek so gou as moontlik onder Frederik se verwytende oë wou uitkom.*
Iris gaan kuier by Kara en Claude in Frankryk, op pad Amerika toe.	Tydens haar kuier in Frankryk, ontmoet Iris haar ouma se engel en 'n nuwe fantasie word deel van Iris se werklikheid. Sy word deur een van die gaste stief behandel en die Engel verskyn vir die eerste keer in Iris se lewe toe hy daaroor 'n opmerking maak.	Bl. 92: *"Dit moet 'n las wees," het een man vir my gesê, "om te kom van jou land."* Bl. 92: *"Moenie jou aan hom steur nie," het iemand sag agter my gesê.*
Tydens haar besoek aan Amerika kom Iris verskeie kere voor geleenthede/keuses tot ontvlugting te staan.	Die Engel is ook in New York om haar teen gevare te waarsku wanneer sy weer aan Greta en Eduard dink. Sy besef dat haar verbeeldingsvlugte vol raak en laat Greta en Eduard gaan ten gunste van die werklikheid.	Bl. 110: *"Oppas!" het die Engel vir my gesis en ek het rats eenkant toe gespring voor 'n jong seun op 'n skaatsbord my middeldeur kloof.* *Ek het gesug. Met die Engel ook by, is Greta en haar geliefde tersyde gestoot;*

downloaded from Stanmorephysics.com

Downloaded from Stanmorephysics.com

	Joe, die fotograaf, se bewondering en oortuiging dat sy 'n gesogte model kan word, bied aan Iris 'n geleentheid om haar blomoomblik te beleef. Na die besoek aan die agentskap kom Iris voor die keuse te staan of sy saam met Peter Vermont toe wil gaan of die werklikheid wil ontvlug deur saam met Joe, die fotograaf, haar blomtyd na te jaag. Iris besluit om saam met Peter na Vermont te gaan. Hier is geen kans vir ontvlugting nie. Bettie en haar uitdagings is deel van die harde werklikheid; sy kon haar nie in haar fantasiewêreld in verbeel/droom nie. Iris breek haar voet en beland in Vermont in die hospitaal. Hier ontvlug sy van die werklikheid deur diepgaande gesprekke met die Engel te voer nadat sy hom beskuldig het dat hy nie 'n goeie engel is nie.	Bl. 118 en 119: *Ons gaan nou na die agentskap vir wie ek al vantevore werk gedoen het. Hulle gaan in die wolke wees. Ons gaan jou ontdek!* Bl. 131: *"Nou, soos ek dit sien ... wie sê dis nie nou my kans nie?"* Bl. 161: *Van Bettie kon ek nie 'n Greta maak nie. Sy het nie genoeg waardigheid gehad nie, ...* Bl. 177: *"As beskermengel het jy gefaal."*
Die werklikheid neem Iris se lewe oor. Sy verkies dit bo die ontvlugting na fiktiewe karakters.	Iris het besef dat haar fantasie futloos is en Greta en Eduard nie opgewasse teen Peter se fisieke werklikheid is nie.	Bl. 213: *Bowendien was geen denkbeeldige karakter opgewasse teen die harde, fisieke werklikheid van Peter nie. Hy was snaakser, warmer en meer dimensioneel as die spookbeelde waarmee ek my jeug omgedroom het.*
Die Engel het egter altyd deel van Iris se lewe gebly en verskaf kort oomblikke van ontvlugting wanneer sy hom sien.	Iris se werklikheid het die nodigheid vir ontvlugting uitgeskuif. Na haar troue met Peter het sy die Engel soms in die tuin gesien sweef.	Bl. 220: *Dit is halfsewe, en ons hou die lelie dop. Toe ek nou-nou opkyk, het ek Die Engel deur die ondertuin sien sweef.*
Die kandidaat bied 'n gepaste slot aan.		**[25]**

downloaded from Stanmorephysics.com

Downloaded from Stanmorephysics.com

VRAAG 13: *DIE KWART-VOOR-SEWE-LELIE* – KONTEKSTUELE VRAAG

Vraag	Antwoord	Punt
13.1	Amerika/New York ✓ **EN** Sy het vir Peter gaan kuier.✓ **EN** Hy het met Joe saamgestem dat Iris mooi is./dat dit 'n mooi prentjie (met Iris daarin) was. ✓	1 1 1
13.2	Joe se belofte van 'n suksesvolle modelloopbaan het die verwagting van 'n blomtyd by Iris geskep. ✓ **EN** Iris besef in die slot dat geluk/haar blomtyd by Peter lê./dat sy nie fiktiewe/'n een-keer-in-'n-leeftyd blomtyd hoef na te jaag nie. ✓	1 1
13.3.1	Iris het anders as haar sussies gelyk: Pa: "Dié keer is dit 'n donker enetjie."/Iris se pa het gesê dat sy anders lyk omdat sy donkerkleurig is./Iris se pa het gespot dat sy perserig van kleur was, vandaar haar naam. ✓ Ma: "Heeltemal anders," het haar Ma saamgestem./Haar ma het net gesê dat sy anders as haar sussies lyk. ✓	 1 1
13.3.2	Iris het gedink dat sy anders moes dink en optree om haar ouers se aandag te kry (bv. om haar tande met as te borsel)./ander keuses maak./aanvaar dat haar mening nie saak maak vir haar gesin nie. ✓ Iris moes vir haar 'n wêreld skep waarin sy gelukkig kan wees./haar eie storie kan skryf wat verloop soos wat sy dit self beplan. ✓	 1 1
13.4	Joe se opmerking is gepas, want dit het ten doel om haar te oortuig om hom as fotograaf aan te stel./deur hom gefotografeer te word./in te stem tot 'n modelkontrak met hom as haar fotograaf. ✓ **EN** Dromer/romanties/onseker/alleenloper/naïef/eiewys ✓✓ *Die kandidaat bied enige TWEE soortgelyke antwoorde vir EEN punt elk aan.*	 1 2
13.5	Haar ouma het haar van die Engel vertel. ✓ **EN** Tydens 'n partytjie toe sy by Kara en Claude in Frankryk gekuier het. ✓ **EN** Iris het verwag hy moet haar raadgewer/beskermengel wees. ✓	1 1 1

downloaded from Stanmorephysics.com

Downloaded from Stanmorephysics.com

13.6	Jaloesie/irritasie/moedeloosheid ✓✓ **EN** Ja Peter was lank genoeg geduldig met Iris om te besluit of sy hom as deel van haar toekoms sien./Peter het vermoed dat Joe, die fotograaf, 'n verskuilde agenda ten opsigte van Iris het en hy wou vir Iris beskerm. As gevolg van die ultimatum besef Iris uiteindelik dat Peter die liefde van haar lewe is./haar blomtyd ekwivalent aan haar liefde vir Peter is./dat haar lewe saam met Peter bevredigender is as enige een van die ander tye wat sy veronderstel het, haar blomtyd sal wees. ✓✓ *Die kandidaat bied TWEE soortgelyke antwoorde vir EEN punt elk aan.* *Die kandidaat kan nie 'n NEE-antwoord aanbied nie.*	2 2
13.7	Polder se voorganger kon, volgens Iris se ma, net Nederlands verstaan het (omdat hy eers aan Nederlanders behoort het) en daarom moet hierdie Polder ook Nederlands wees. ✓	1
13.8.1	Plaas toe ✓ **EN** Humoristies/lig/positief ✓	1 1
13.8.2	Ek-verteller/Eerstepersoonsverteller ✓ **EN** Die leser kan Iris se emosie/gevoelens oor Polder eerstehands beleef./ Die leser ervaar Iris se veranderde verhouding met die Engel na haar huwelik met Peter./Dié verteller maak dit wat beskryf word geloofwaardig./Dit laat die leser ervaar dat die beskrywing die waarheid is. ✓	1 1
13.9	Nee, die Engel het hom nie laat manipuleer nie. As Iris die Engel verwyt omdat hy nie vir Bettie/Peter teen ongelukke beskerm het nie, sê hy vir haar dat hy nie 'n beskermengel is nie. ✓ **EN** Nee, Iris het haar nie deur die Engel laat manipuleer nie. As die Engel vir Iris berispe omdat sy vir Joe jok, laat sy haar nie manipuleer om dit aan Joe te erken nie./dat die Engel haar laat sleg voel nie. ✓ *Die kandidaat kan nie 'n JA-antwoord aanbied nie.*	1 1
		[25]
	TOTAAL AFDELING B:	**25**

downloaded from Stanmorephysics.com

Downloaded from Stanmorephysics.com

AFDELING C: DRAMA

Beantwoord EEN vraag.

K – KARAKTER

***KRISMIS VAN MAP JACOBS* – Adam Small**

VRAAG 14: *KRISMIS VAN MAP JACOBS* – OPSTELVRAAG

Hierdie vraag word aan die hand van die aangehegte RUBRIEK VIR DIE NASIEN VAN DIE OPSTELVRAAG VIR DIE ROMAN EN DRAMA nagesien.

LET WEL:

- Dis 'n breë raamwerk van feite.
- Al die feite hoef nie genoem te word nie.
- **Argumente word aangebied en ondersteun of geïllustreer deur na die teks te verwys.**

ARGUMENT	**MOTIVERING: VERDUIDELIKING OF AANHALING/PARAFRASE**	
Die kandidaat bied 'n gepaste inleiding aan.		
Map word deur sy eie woorde gekarakteriseer.		
Map se erkenning dat hy by bendes aangesluit het om êrens te behoort, is karakteriserend.	Map erken dat hy by drie verskillende bendes betrokke geraak het, aangesien hy elders nie 'n gevoel van behoort ervaar het nie. Dit beklemtoon sy soeke na identiteit en aanvaarding.	Bl. 24: ... *"Ek wil oek iets gewies het … jy't tog ge-verstaan …*
Map se tatoeëermerke is 'n simbool van identiteit.	Map verduidelik dat sy tatoeëermerke sy strewe na 'n eie identiteit weerspieël. Hierdie visuele uitdrukking van sy innerlike konflik beklemtoon sy poging om betekenis en erkenning in sy omgewing te vind.	Bl. 31: *"Kan jy sien die tattoos, al die merke? 'it was 'n terrible gesoek seker, vir 'n identity, …"*
Map se eie vertelling beklemtoon sy verlede as 'n gevaarlike misdadiger.	Hy beskryf hoe hy opdrag gegee het vir rooftogte en verkragting en uiteindelik moord gepleeg het. Hierdie selferkende dade dui op sy bewuswording van die persoon wat hy eens was.	Bl. 33: *Toe gie ek die order, self! 'Cause hulle kan niks gedoen het sonner my orders nie. Ek is 'ie leader, verstaan!*
Map word deur sy eie woorde gekarakteriseer as iemand wat 'n behoefte aan erkenning gehad het.	Map beskryf hoe sy status as 'chief' hom laat ingee het om die verkragting van vrouens toe te laat. Dit beklemtoon sy soeke na mag en aanvaarding binne die bendehiërargie.	Bl. 33: *Toe sê hy vir my "Chief", en hy vra vir my mooi …*

downloaded from Stanmorephysics.com

Downloaded from Stanmorephysics.com

Map se belydenis van sy geloof dui op ontwikkeling in sy karakter.	Map erken openlik dat hy die Here aanvaar het en dat sy geloof hom verander het. Hierdie belydenis dui op sy soeke na verlossing en 'n nuwe identiteit.	Bl. 10: *... Hy vat vir jou, vuil net soes wat jy is, en dan maak hy vir jou silwerskoon, Hy trek vir jou nuwe klere aan, wit klere, en jy kniel voor sy troon, en Hy gee vir jou sy genade!* Bl. 30: *So ek moet sê: Hier is ek, Map Jacobs, skullag is ek, Here, en laag en vuil en vieslik, veranner my, change my, Here! Lord, here am I ... Vat my, en maak moet my soes wat U wil!*
Map se berou oor sy dade is karakteriserend.	In sy belydenis aan sy ma toon hy opregte berou oor sy keuses en die pyn wat hy ander aangedoen het. Hy bely sy skuld en toon 'n opregte begeerte om in gehoorsaamheid aan God te lewe. Sy bekering is nie net 'n geestelike transformasie nie, maar 'n bewuste poging om sy verlede reg te stel.	Bl. 9: ... *Ek het vir Ma al gesê, ek is jammer oor dit alles ... Ek het ge-change hierso in die tronk in. Ma wiet self*. Bl. 33: ... *O God, vergewe my! ...* Bl. 10: *Ek het nooit gewiet dit kan só wies nie. Die Here Jesus, Hy maak vir jou werklik vry!*
Map se veranderde siening oor werk is 'n bewys dat hy in die tronk ontwikkel het.	Waar hy voorheen kieskeurig oor werk is, kom hy in die tronk tot die oortuiging dat hy voortaan enige werk sal doen.	Bl. 10 en 11: *... ek het gesê vir haar enige soorte werk, 'it maak nie saak wat nie ... Dit maak nie saak nie ... Ek wil net daai kans hê, om te wys ... lat ek 'n annerste man is ...*
Map word deur ander se woorde gekarakteriseer.		
Cyril karakteriseer Map as 'n gewelddadige man.	Hy waarsku dat Map onbeheerste woede gaan toon wanneer hy uitvind hoe Blanchie behandel is, wat sy impulsiewe en gewelddadige aard beklemtoon.	Bl. 19: *Map Jacobs gaat hulle opf*k as hy weer yt is, watch 'it net …*
Cyril se woorde karakteriseer Map as 'n leiersfiguur.	Cyril beskryf hoe die bendes niks sonder sy toestemming kon doen nie, wat sy mag en invloed onder sy mede-bendelede bevestig.	Bl. 16: *Ma' Map was die leader, man … Hy was mos altyd die leader …*
Mister Cavernelis karakteriseer Map as 'n moeilikheidmaker.	Mister Cavernelis spreek hom openlik teen Map uit en waarsku Blanchie om nie by Map betrokke te raak nie.	Bl. 23: Ek is ... jammer ... Blanchie ... Maar ... Dis hy ... ... Hy's 'n ... 'n misdadiger ...

downloaded from Stanmorephysics.com

Downloaded from Stanmorephysics.com

Blanchie se woorde dui op Map se onskuldige verlede.	Blanchie verwys steeds na Map as "Johnnie", wat 'n herinnering is aan die seun wat hy eens was voor sy betrokkenheid by misdaad.	Bl. 23: *Maar ... Daddy ... (Dan huil sy.) ... 'Is nie soes Johnnie nie ... 'is nie ...*
Map word deur Apostel George gekarakteriseer as 'n veranderde man.	Apostel George sien Map as iemand wat sy lewe verander het en op 'n nuwe pad is, wat bevestig hoe geloof en introspeksie 'n rol in sy karakterontwikkeling speel.	Bl. 28: *Missies Jacobs, die Here het jou seun aan jou teruggegee ... Die Here het vir hom gevat en vir hom geverander!* Bl. 32: ... jy's nou gered, broer Jacobs ...
Antie Grootmeisie se woorde dui op Map se bevryding van sy verlede.	Haar finale woorde, "Johnnie …", bevestig dat sy hom as 'n geneesde en herstelde persoon aanvaar.	Bl. 60: *Antie Grootmeisie (praat vir die eerste keer in jare): Johnnie ...*
Map word deur sy eie handeling gekarakteriseer.		
Map word gekarakteriseer as iemand wat verantwoordelikheid vir sy dade aanvaar deur homself aan die polisie oor te gee.	Ná Ivan Philander se moord het Map nie gevlug nie, maar homself aan die polisie gaan oorgee wat dui op sy aanspreeklikheid.	Bl. 35: *Toe's ek polisiesstasie toe, na die sergeant op nightduty. ... Ek het vir Ivan Philander doodgestiek, nou net. Toe hou ek my hande yt, vi' die boeie ... Ek het myself op-gegie. Ek het getry om 'it ... soes 'n man te vat ...*
Map se goeie gedrag in die tronk wys sy respek vir reëls.	Hy word vroeër op parool vrygelaat weens goeie gedrag, wat sy positiewe karakter-ontwikkeling bevestig.	Bl. 45: ... *Ek het twaalf jaar gekry, ek het sewe jaar geserve, ek is hierso nou 'cause ek is yt op parole! Ek het my goed gedra, ek was jammer oor alles, ek …*
Map se besluit in die tronk om ander te vergewe, wys ook hoe hy as karakter ontwikkel het.	Ten spyte daarvan dat Mister Cavernelis niks van Map gedink het nie, vergewe Map hom in die wete dat Cavernelis eintlik reg was./dat hy gewéét het dat Map karaktergebreke het.	Bl. 11: *Ek het vir Uncle Cavernelis alles vergewe, sê vir hom ... Hy't later gedink ek is rubbish, ek wiet. Sê vir hom ek wás rubbish, Ma, maar ek is annerste!*
Map se volharding om werk te soek, wys sy vasberadenheid.	Ten spyte van talle afkeurings doen hy elf keer aansoek vir poste, wat sy deursettingsvermoë beklemtoon.	Bl. 45: *Ma! Ek was al by 'n hele élf employers.*
Map se versoening met Blanchie wys sy vergewensgesindheid.	Alhoewel Map teleurgesteld is in Blanchie se besluite, kies hy om haar nie te veroordeel vir haar besluite nie, wat 'n bewys van sy karakterontwikkeling is.	Bl. 46: *Apostel George, ja, jy sê vir my, wie is ekke om te mind, ek is soes niks, soes niks ... soes niets ...*

downloaded from Stanmorephysics.com

Downloaded from Stanmorephysics.com

Map word deur ander se handelinge gekarakteriseer.		
Blanchie se onttrekking uit hul verhouding dui aan dat sy geen hoop vir Map het nie.	Blanchie se besluit om nie meer vir Map in die tronk te besoek nie, beklemtoon Map se isolasie en hoe die samelewing hom afskryf.	Bl. 24: BLANCHIE (*bitter*): *Hoekom kom ek jou nog sien!? ... Hoekom ... kom ek jou nog sien!!* Bl.46*: Blanchie? … Hoekó avoid sy vir my …?*
Die gemeenskap vermy Map, wat sy status as buitestander bevestig.	Slegs Tommy gesels met Map ná sy vrylating, wat sy vervreemding en gebrek aan sosiale herintegrasie uitlig. Die orkes weier om vir Map lidmaatskap te gee, wat sy marginalisering beklemtoon.	Bl. 45: *'Cause hulle kan sién waarvandaan jy kom, jou history is op jou arms, op jou lyf, op jou nek, op jou gesig even …* Bl. 46: *Even die verskoning: Ons het al klaar 'n sax, …*
Werkgewers se weiering om hom werk te gee karakteriseer hom steeds as 'n misdadiger.	Werkgewers bied verskeie verskonings, wat wys dat sy tronkverlede steeds soos 'n stigma aan hom kleef, ten spyte van sy veranderde karakter.	Bl. 44: *... Apostel George, ek wiet jy't my ge-warn lat dit so sal wees, maar ...*
Blanchie en Map se versoening lei tot wedersydse belydenis en vergifnis, wat dui op herstelde hoop/'n mooi toekoms vir Map.	Blanchie en Map raak versoen en Map kan Blanchie ná Cavernelis se dood ondersteun.	Bl. 60: *Hulle hou mekaar styf vás. Soen mekaar hartstogtelik.* Bl. 61: *Blanchie sak knielend neer op die grand, haar arms om Map.*
Map word deur sy name gekarakteriseer.		
Map se twee name, Johnnie en Map, verwys na die twee verskillende persona van die hoofkarakter.	Wanneer Blanchie en Antie Grootmeisie hom Johnnie noem, gee hulle erkenning aan die mens wat hy was toe hy op skool was: idealisties en goed. Die ander karakters verkies om na hom as Map Jacobs te verwys, want hulle assosieer hom met die bendeleier en misdadiger wat hy vóór sy bekering was.	Bl. 14: (*hou hom halfhartig weg): Johnnie ... Nee ...* Bl. 23: *Map Jacobs ... Hoe ... mien Daddy ... Johnnie ... Map!* *Nee! Nie Map nie! ... Johnnie ...* Bl. 62: *(praat vir die eerste keer in jare): Johnnie ...* Bl. 22 en 23: *En mister Cavernelis, mister Cavernelis wiet natuurlik lat Map Jacobs ytkom nou, die sewende vannie maand, op parole, ja ... Map Jacobs ...* Bl. 39: *... Hél, hierso stáán Map Jacobs ... ek mien Johnnie ...*
Die kandidaat bied 'n gepaste slot aan.		**[25]**

downloaded from Stanmorephysics.com

Downloaded from Stanmorephysics.com

VRAAG 15: *KRISMIS VAN MAP JACOBS* – KONTEKSTUELE VRAAG

Vraag	Antwoord	Punt
15.1	"ou"/"Dad" ✓	1
15.2	Cavernelis se vrou (Maud) plaas druk op hom om daar weg te kom./ Hulle is gewoond aan beter omstandighede./kom van die Boland af./ Die sosiale omstandighede**:** misdaad/werkloosheid/armoede veroorsaak dat hulle daar wil wegkom./ Politieke omstandighede/swak infrastruktuur ✓✓✓ *Die kandidaat kan enige DRIE soortgelyke antwoorde vir EEN punt elk aanbied.*	3
15.3	Tommy probeer vrede bewerkstellig (tussen Cavernelis en Cyril)./Tommy stem nie saam met Cyril se nydigheid teenoor Cavernelis nie./Tommy word gekarakteriseer as iemand wat vrede probeer handhaaf./Tommy se woorde plaas die fokus/klem op die konflik/spanning tussen Cyril en Cavernelis. ✓ **EN** Tommy probeer onmin saai deur vir Blanchie te sê dat sy in haar pasoppens moet wees omdat Map binnekort uit die tronk vrygelaat word./Tommy is leedvermakerig as hy Map inlig oor Blanchie se doen en late terwyl Map in die tronk was./vir Map probeer ontstig omdat Map nie meer deel van die Krismisorkes is nie. ✓ ✓	1 2
15.4	Hulpeloos: Cavernelis voel hulpeloos wanneer Maud hom konfronteer oor hulle slegte lewensomstandighede./Maud sê dat die leeglêers vir Cavernelis moveer/uitlok terwyl hy hulpeloos daar staan./Cavernelis voel hulpeloos wanneer Cyril hom aanvat oor die feit dat hy dink hy is beter as hulle./sy hoë taal./Wanneer Blanchie die modelkontrak nie kry nie./Blanchie en Maud mekaar slegsê oor die modelkontrak./Blancie hom beskuldig dat alles sy skuld is. ✓ Dreigend: Cavernelis dreig vir Cyril en Richie wanneer hulle vir Blanchie verpes oor haar werk./hom verpes oor wat hy van Blanchie verwag. ✓ **EN** Cyril is uittartend./uitdagend./leedvermakerig./venynig./'n kwaadstoker. ✓ *Die kandidaat kan soortgelyke antwoorde vir EEN punt elk aanbied.*	1 1 1

downloaded from Stanmorephysics.com

Downloaded from Stanmorephysics.com

15.5	Maud probeer ekstra geld verdien met naaldwerk./deur rokke te stik. ✓ **EN** Cavernelis werk bedags by die poloniefabriek en verkoop saans soft goods./het twee werke./werk Cavernelis oortyd./Cavernelis werk Sondae ook.✓ **EN** Map/Johnny Die tronk het hom tot besinning gebring./ander insigte gebring./laat besef dat enige werk goed is solank hy geld kan verdien./gelowig laat word. **OF** Blanchie ✓ Die feit dat sy nie die modelkontrak gekry het nie/skuldig voel oor Cavernelis se dood/met Map versoen raak ✓	1 1 1 1
15.6	Cyril impliseer dat Blanchie (en Cavernelis) tot die uiterste sal probeer om geld te verdien./selfs onaanvaarbaar optree (soos prostitusie) om geld te verdien. ✓ *Die kandidaat kan soortgelyke antwoorde vir EEN punt elk aanbied*	1
15.7	Geregverdig: Cavernelis laat vir Blanchie toe om by die agentskap te werk. ✓ Ongeregverdig: Blanchie maak self die keuse om naweke die ekstra werk te doen. ✓	1 1
15.8	Ja Die neweteks skep die idee/verwagting dat Cavernelis opstandig/dreigend raak./nou vir Cyril wil regsien./dat Cavernelis tot aksie sal oorgaan om Cyril op sy plek te sit./versterk Cavernelis se ironiese optrede/blufhouding (na die neweteks). ✓ *Die kandidaat kan nie 'n NEE-antwoord aanbied nie.*	1
15.9	Die leser kry vir Cavernelis jammer omdat Cyril hom so treiter./verstaan Cavernelis se frustrasie/magteloosheid met Cyril. ✓ *Die kandidaat kan NIE aandui dat dit nie simpatie wek nie.*	1
15.10	Blanchie het nie die modelkontrak (in Parys) gekry nie. ✓ **EN** Vasgevangendheid ✓	1 1

downloaded from Stanmorephysics.com

Downloaded from Stanmorephysics.com

15.11	Die stemming verander van opstandigheid na aanvaarding/gelatenheid. ✓ *Die kandidaat kan 'n soortgelyke antwoord vir EEN punt aanbied.* *Die kandidaat moet BEIDE kante van die veranderde stemming aandui.* **EN** Blanchie en Map raak versoen.✓ *Die kandidaat bied 'n soortgelyke antwoord vir EEN punt aan.*	1 1
15.12	magteloosheid/frustrasie ✓ **EN** Blanchie se verwyt, dat dit sy skuld is dat sy nie die modelkontrak gekry het nie, het veroorsaak dat Cavernelis selfdood gepleeg het. ✓	1 1
		[25]

downloaded from Stanmorephysics.com

Downloaded from Stanmorephysics.com

K – KARAKTER

MIS – Reza de Wet

VRAAG 16: *MIS* – Reza de Wet – OPSTELVRAAG

Hierdie vraag word aan die hand van die aangehegte RUBRIEK VIR DIE NASIEN VAN DIE OPSTELVRAAG VIR DIE ROMAN EN DRAMA nagesien.

LET WEL:

- Dis 'n breë raamwerk van feite.
- Al die feite hoef nie genoem te word nie.
- **Argumente word aangebied en ondersteun of geïllustreer deur na die teks te verwys.**

ARGUMENT	MOTIVERING: VERDUIDELIKING OF AANHALING/PARAFRASE	
Die kandidaat bied 'n gepaste inleiding aan.		
Meisie word deur haar eie woorde gekarakteriseer.		
Meisie word deur haar eie woorde as onderdanig gekarakteriseer.	Meisie antwoord instemmend op haar ma se opdragte, wat haar as onderdanig/gehoorsaam karakteriseer. Haar gebrek aan eie besluitneming dui op 'n ingeperkte lewensuitkyk.	Bl. 4: *Ja, Ma. (Gaan sit en begin weer werk)*
Meisie se woorde weerspieël haar soeke na eiewaarde as sy haar naam herhaal.	Meisie is gretig om haar volle doopname met Konstabel te deel, wat dui op haar behoefte om as 'n individu erken te word (nie net as "Meisie" nie).	Bl. 28: *Johanna. (Lag skaam. Staan op en beweeg na die venster terwyl sy sing-praat) Margareta, Johanna, Margareta, Johanna, Margareta, Johanna.*
Meisie se vertellings dui op 'n smagting na 'n normale jongmenslewe.	Meisie se vertelling oor haar kuiergas en die vlieë beklemtoon haar verlange na sosiale interaksie en 'n lewe buite die beperkings van haar huis.	Bl. 26: *Werklik, Juffrou? Kry u nie besoekers nie?* *Nie eintlik nie.* Bl. 26: *En dis hoekom ... niemand wil kom kuier nie. Dit ruik so aaklig.* *Laas jaar het Danie Venter kom kuier. Een Sondag.*
	Meisie erken aan Konstabel dat sy graag na die sirkustent en liggies kyk.	Bl. 28: *(besig om te loer. Opgewonde) Hier, by die venster. Ek kyk na die groot tent en al die liggies!*
Meisie se woorde onthul dat sy nie gewoond daaraan is om haar eie besluite te neem nie.	Weens Miem se voorskriftelikheid is Meisie gekondisioneer om nie haar eie keuses te maak nie.	Bl. 26: *Ek weet nie wat om te sê nie. Ek is nie gewoond aan mense nie.*
Meisie se woorde dui op haar innerlike konflik.	Selfs wanneer Meisie die bevrydingsritueel onder Konstabel se invloed uitvoer en hy die venster oopmaak, sodat die sirkusmusiek gehoor kan word, ervaar sy steeds innerlike konflik.	Bl. 51: *Maak toe, maak toe die venster. Ek mag nie die musiek hoor nie! Asseblief.*

downloaded from Stanmorephysics.com

Downloaded from Stanmorephysics.com

Meisie word deur ander se woorde gekarakteriseer.		
Meisie se identiteitloosheid word deur Miem en Gertie se woorde versterk.	Miem en Gertie noem haar net "Meisie"/nie op haar doopname nie, wat haar van selfstandigheid/ eiewaarde ontneem./haar rol as blote versorger van haar ma versterk.	Bl. 24: *Meisie kook die heerlikste kos, weet u? … Niks is vir haar te veel moeite nie, dit is mos so, nè, Meisie?*
Miem se voorskriftelike woorde aan Meisie karakteriseer haar as onderdrukte.	Meisie word gereeld deur Miem gehiet en gebied. Dit veroorsaak dat Meisie toenemend vasgevang in haar onderdrukkende omstandighede voel.	Bl. 6: *Die skêr is al weer stomp, Meisie, jy moet dit slyp.* Bl. 24: *Kom weg daar by die venster!*
Miem se woorde karakteriseer Meisie as hardwerkend.	Miem se afhanklikheid van Meisie vir huishoudelike take dui op Meisie se pligsgetrouheid.	Bl. 25: *Meisie doen alles in die huis.*
Meisie word deur Miem as skaam teruggetrokke/ gekarakteriseer.	Die feit dat Miem so dominerend is, veroorsaak dat Meisie skaam/teruggetrokke optree.	Bl. 25: *Meisie sal jou geselskap hou, Konstabel. Sy is 'n bietjie ingetoë, maar as jy haar aanmoedig, kruip sy uit haar dop.*
Miem beskryf Meisie as fisies aantreklik.	Miem erken dat Meisie 'n mooi jong vrou is, wat impliseer dat sy potensiaal het om haar huidige omstandighede te ontgroei.	Bl. 25: *En haar hare is so lank en sag. Ek wens u kon haar sien, Konstabel. 'n Fees vir die oog.*
Konstabel se aanspreekvorm gee Meisie 'n gevoel van waarde.	Meisie word deur haar ma en Gertie slegs as "Meisie" aangespreek, wat haar van identiteit en selfwaarde ontneem. Wanneer Konstabel haar as "Juffrou" aanspreek, laat hy haar goed/menswaardig voel.	Bl. 27: *(met innige meegevoel) Ek is jammer, Juffrou.* Bl. 27: *Niemand het my nog so genoem nie.*
Meisie word deur haar eie handelinge gekarakteriseer.		
Meisie se voortdurende kyk na die sirkusliggies dui haar verlange na vryheid aan.	Meisie se voortdurende fokus op die sirkusliggies dui op haar hunkering na 'n lewe buite haar huislike beperkinge.	Bl. 28: *MEISIE (besig om te loer. Opgewonde) Hier, by die venster. Ek kyk na die groot tent en al die liggies!*
Meisie se weiering om 'n vingerhoed te dra, dui op opstandigheid.	Meisie weier om 'n vingerhoed te dra en prik liewer haar vinger aanhoudend – 'n subtiele daad van verset teen haar ma.	Bl. 4: *Ja, jy wil mos nie 'n vingerhoed gebruik nie.*

downloaded from Stanmorephysics.com

Downloaded from Stanmorephysics.com

Meisie se besluit om die sirkus te besoek, dui op haar begeerte na ontsnapping.	Meisie het doelbewus teen haar ma se opdrag die sirkus besoek, wat haar begeerte om uit haar onderdrukkende omgewing te ontsnap, beklemtoon.	Bl. 7: *Destyds het jou ongehoorsaamheid my diep gegrief.* *Jy onthou seker hoe siek ek was. Ek kon vir twee weke net gortsop eet!*
Meisie se handelinge toon aan dat sy innerlike konflik ervaar.	Wanneer sy Konstabel buite ontmoet, probeer Meisie om nie na die sirkusmusiek te luister nie. Dit simboliseer haar stryd tussen haar begeertes en haar lojaliteit aan haar ma.	Bl. 38: *MEISIE (bly) En as ons baie gesels, dan hoef ons nie die musiek te hoor nie.*
Meisie neem self besluite wat haar karakteriseer as iemand wat tóg beheer oor haar omstandighede neem.	Meisie besluit self om kaalvoet, in haar aannemingsrok, om middernag vir Konstabel te ontmoet. Hierdie daad dui op haar groeiende selfstandigheid en haar gereedheid om uit haar beperkende bestaan te ontsnap. Met Konstabel se aanmoediging dans sy uiteindelik by die deur uit, wat simbolies is van haar bevryding van 'n identiteitlose, onderdrukkende bestaan.	Bl. 50: *Ek het gehoor hulle gaan slaap. Toe kom ek maar. Jy het gesê my aannemingsrok.* Bl. 51: *Sy breek skielik weg van hom. Sy druk haar hande oor haar ore en fladder deur die kamer ... Sy begin nou deur die kamer dans. Haar dans word uitbundiger. Sy lag en dans om en om die tafel.*
Meisie word deur ander se handelinge gekarakteriseer.		
Miem se handeling karakteriseer Meisie as iemand wat oorbeskerm word.	Miem stuur Meisie weg wanneer sy met Konstabel oor die gevare van die aand praat, wat daarop dui dat Meisie oorbeskermd is.	Bl. 19: *(agter haar hand) Konstabel, sy is nog so jonk en onskuldig. Ek wil nie hê sy moet die dinge hoor nie.*
Gabriël se afwesigheid veroorsaak 'n leemte by Meisie.	Die feit dat Gabriël 'n afwesige pa-figuur is, veroorsaak dat Meisie nie gewoond is om in 'n man se geselskap te verkeer nie.	Bl. 26: *Ek weet nie wat om te sê nie. Ek is nie gewoond aan mense nie.*
Konstabel se handeling karakteriseer Meisie as iemand wat na 'n onafhanklike lewe smag.	Konstabel moedig Meisie aan om haar frustrasies met hom te deel en stel voor dat sy hom in die middel van die nag ontmoet – 'n bewys van sy invloed op haar en haar begeerte om bevry te word uit die greep/houvas van beide Miem en Gabriël.	Bl. 51: *Sy breek skielik weg van hom. Sy druk haar hande oor haar ore en fladder deur die kamer ... Sy begin nou deur die kamer dans. Haar dans word uitbundiger. Sy lag en dans om en om die tafel.*
Die kandidaat bied 'n gepaste slot aan.		**[25]**

downloaded from Stanmorephysics.com

Downloaded from Stanmorephysics.com

VRAAG 17: *MIS* – Reza de Wet – KONTEKSTUELE VRAAG

17.1	Sirkusliggies (waarna Meisie deur die venster staan en kyk) ✓ **EN** Dominerend/oorheersend/streng ✓ *Die kandidaat kan die karaktertrek ook omskryf.*	1 1
17.2	Miem gebruik die naald om sakke vir die dieremis te maak./Dit verwys daarna dat Miem nie meer goed kan sien nie./dat sy die ander feite figuurlik gaan miskyk./haar eie foute nie gaan raaksien nie. ✓✓ *Die kandidaat bied enige TWEE soortgelyke antwoorde vir EEN punt elk aan.*	2
17.3	Onheilspellende/mistroostige/droefgeestige/hartseer stemming ✓	1
17.4	Beswering ✓ **EN** Nee **Gertie** voel aangetrokke tot die eksotiese sirkus./Sy besoek die sirkus./bied verskonings aan waarom sy dit besoek het. ✓ **Konstabel** gebruik die gedaante van 'n sirkusnar om Meisie uit die huis te lok./transformeer tot 'n hofnar sodat hy Meisie uit die huis kan lok./lok Meisie uit om oor haar ervaring by die sirkus (toe sy uit die huis geglip het) te vertel./noem aan Meisie dat hy ook van die sirkus hou. ✓ *Die kandidaat bied enige TWEE soortgelyke antwoorde vir EEN punt elk aan.* *Die kandidaat kan NIE 'n JA-antwoord aanbied NIE.*	1 1 1
17.5	Sy dink dit is veilig genoeg om die deure en vensters te grendel./ Sy vertrou dat Gabriël/Wagter hulle veilig sal hou. Sy laat Gertie toe om oor die fratse van die sirkus te vertel en so Meisie se nuuskierigheid/opgewondenheid aan te wakker./ Sy nooi 'n vreemde, blinde Konstabel in die huis in met die verwagting dat hy hulle sal beskerm./ Sy praat nie voor Meisie oor die omstandighede waaronder die vorige twee meisies verdwyn het nie (kaalvoet in hulle aanemingsrokke). Sy dwing Gertie om saam met haar die bed te gaan opmaak sodat Konstabel en Meisie alleen kan wees./ Sy smeer Meisie aan Konstabel af. Sy laat toe dat Konstabel vir Meisie help om die slopemmer te gaan uitgooi (en weer alleen te wees)./ Sy gaan slaap./ Sy laat Meisie in haar eie kamer slaap. ✓✓✓✓ *Die kandidaat noem enige VIER oordeelsfoute vir EEN punt elk.*	4

downloaded from Stanmorephysics.com

Downloaded from Stanmorephysics.com

17.6	Meisie het een aand uitgeglip en sirkus toe gegaan. ✓ **EN** Sy weier om 'n vingerhoed te dra wanneer sy sakke vir die mis maak./ Sy plant rose onder haar kamervenster sodat sy die misreuk kan versag./ Sy loer deur die venster na die sirkusliggies./Sy vertel vir Konstabel van haar sirkusbesoek. ✓✓ *Die kandidaat bied enige TWEE feite vir EEN elk punt aan.*	1 2
17.7	Gabriël (se onttrekking na die solder) maak die lewensomstandighede vir die vroue uitdagend./veroorsaak hulle vasgevangendheid. ✓ *Die kandidaat bied enige soortgelyke evaluering vir EEN punt aan.* **EN** Motivering: Hulle moet hom die hele tyd versorg./Miem moet as matriarg optree./Meisie moet sonder 'n pa-figuur/man in die huis grootword./is nie gewoond aan manlike geselskap nie./is uitgelewer aan Konstabel se manipulasie. ✓ *Die kandidaat bied enige soortgelyke MOTIVERING vir EEN punt aan.*	1 1
17.8	Miem het dieselfde deernis teenoor Konstabel/Gertie getoon. ✓ **EN** Nee Dit was Gabriël se keuse om na die solder te onttrek en sy gesin aan hulle eie genade oor te laat./om sy vrou en dogter in die steek te laat./hulle nie te beskerm wanneer gevaar dreig nie./Die leser veroordeel eerder Gabriël se optrede as lafhartig. ✓ *Die kandidaat kan nie 'n JA-antwoord aanbied nie.*	1 1
17.9	Die aannemingsrok was te klein vir haar teenoor die ander rokke wat jaarliks by haar grootte aanpas./Die aannemingsrok is net een keer gedra teenoor die ander rokke wat al "uitgewas" is. ✓	1
17.10	"Meisie" as noemnaam werk negatief in op haar menswees, want dit ontneem Meisie van identiteit./haar noemnaam wys dat sy nie agting in haar huis geniet nie, sy is net nóg 'n meisie. ✓ *Die kandidaat kan 'n soortgelyke antwoord vir EEN punt aanbied.*	1

downloaded from Stanmorephysics.com

Downloaded from Stanmorephysics.com

17.11	Deur die vraag te vra, maak die konstabel seker dat daar by Meisie geen twyfel oor sy **blindheid** bestaan nie./dat hy hulpeloos voorkom./dat Meisie hom jammer kry.✓ Deur haar as **"Juffrou"** in die vraag aan te spreek, verhoog Konstabel Meisie se gevoel van eiewaarde. ✓ **EN** Die Konstabel bevoel haar gesig./help haar om die slopemmer leeg te maak/ Die konstabel dwing Meisie nie/hanteer Meisie saggies/vat Meisie om haar middel in die slot om haar aan te moedig om die musiek te hoor./saam met hom te gaan. ✓	1 1 1
17.12	In TEKS K word Miem se afkeur van die sirkus/haar woorde oor die sirkus versterk deur die handeling, TERWYL Meisie se nuuskierigheid/rebelsheid/ ongehoorsaamheid oor die sirkus/behoefte aan bevryding oorgedra word deur háár handeling in TEKS L./ In TEKS K word Miem se konserwatiewe/eng uitkyk/veroordelende houding/gesag oor Meisie met die handeling oorgedra, TERWYL Meisie se nuuskierigheid/rebelsheid/ongehoorsaamheid oor die sirkus/ behoefte aan bevryding oorgedra word deur háár handeling in TEKS L ✓ *Die kandidaat moet na BEIDE kante van die verskil vir EEN punt verwys.*	1
		[25]

TOTAAL AFDELING C: 25
GROOTTOTAAL: 80

downloaded from Stanmorephysics.com

Downloaded from Stanmorephysics.com

AFDELING A: ASSESSERINGSRUBRIEK VIR OPSTELVRAAG – HUISTAAL: POËSIE [10 PUNTE]

Kriteria	Uitsonderlik	Knap	Gemiddeld	Elementêr	Onvoldoende
INHOUD Interpretasie van onderwerp Diepte van argument, verantwoordbaarheid en insig in teks 6 PUNTE	5–6	4	3	2	0–1
	Diepgaande interpretasie van onderwerp	Toon begrip van die onderwerp en het die onderwerp goed geïnterpreteer	Redelike interpretasie van die onderwerp	Onbevredigende interpretasie van die onderwerp	Geen begrip van die onderwerp nie
	Reeks treffende argumente wat behoorlik uit die gedig gerugsteun is	Respons redelik gedetailleerd Enkele deeglike argumente gegee, maar nie almal ewe goed gemotiveer nie	Enkele goeie punte ter ondersteuning van die onderwerp Enkele argumente word ondersteun, maar bewyse nie altyd oortuigend nie	Byna geen punte wat die onderwerp ondersteun nie	Geen verwysing na die gedig nie
	Uitstekende begrip van die genre en gedig	Begrip van genre en gedig duidelik	Basiese begrip van genre en gedig	Onvoldoende begrip van genre en gedig	Leerder het nie die genre en gedig onder die knie nie
STRUKTUUR & TAAL Struktuur, logiese vloei en aanbieding Taalgebruik, toon en styl gebruik in opstel 4 PUNTE	4	3	2	1	0–1
	Samehangende struktuur	Duidelike struktuur en logiese vloei van argument	Enkele bewyse van struktuur	Struktuur toon tekens van swak beplanning	Struktuur swak
	Argumente goed gestruktureer en daar is duidelike ontwikkeling	Vloei van argumente kan gevolg word	'n Goed gestruktureerde logiese vloei en samehang ontbreek in die opstel	Argumente nie logies gerangskik nie	
	Taalgebruik, toon en styl is volwasse, dit beïndruk en is korrek	Taalgebruik, grootliks korrek	Geringe taalfoute	Taalfoute beduidend	Ernstige taalfoute
	Grammatika, spelling en punktuasie feitlik foutvry	Toon en styl is grootliks korrek	Toon en styl meestal gepas	Toon en styl nie geskik nie	Foutiewe styl

Kopiereg voorbehou

downloaded from Stanmorephysics.com

Downloaded from Stanmorephysics.com

AFDELING B EN C: ASSESSERINGSRUBRIEK VIR OPSTELVRAAG – HUISTAAL: ROMAN EN DRAMA [25 PUNTE]

Kriteria	Uitsonderlik	Knap	Gemiddeld	Elementêr	Onvoldoende
INHOUD Interpretasie van onderwerp Diepte van argument, verantwoordbaarheid en insig in teks 15 PUNTE	12–15	9–11	6–8	4–5	0–3
	Diepgaande interpretasie van onderwerp	Toon begrip van die onderwerp en het die onderwerp goed geïnterpreteer	Redelike interpretasie van die onderwerp; nie alle aspekte in detail ondersoek nie	Onbevredigende interpretasie van die onderwerp: byna geen aspekte in detail ondersoek nie	Geen begrip van die onderwerp nie
	Uitsonderlike respons: 14–15 Uitstekende respons: 12–13	Respons redelik gedetailleerd	Enkele goeie punte ter ondersteuning van die onderwerp	Min punte wat die onderwerp ondersteun	Swak poging om die vraag te beantwoord
	Reeks treffende argumente wat behoorlik uit die roman/drama gerugsteun is	Enkele deeglike argumente gegee, maar nie almal ewe goed gemotiveer nie	Enkele argumente word ondersteun, maar bewyse nie altyd oortuigend nie	Baie min relevante argumente	Argumente oortuig nie
	Uitstekende begrip van die genre en teks	Begrip van genre en teks duidelik	Basiese begrip van genre en teks	Weinig begrip van genre en teks	Leerder het nie die genre en teks onder die knie nie
STRUKTUUR & TAAL Struktuur, logiese vloei en aanbieding Taalgebruik, toon en styl gebruik in opstel 10 PUNTE	8–10	6–7	4–5	2–3	0–1
	Samehangende struktuur	Duidelike struktuur	Enkele bewyse van struktuur	Struktuur toon tekens van swak beplanning	Gebrek aan beplande struktuur belemmer vloei van argumente
	Argumente goed gestruktureer en daar is duidelike ontwikkeling	Logiese vloei van argument	Logika en samehang is duidelik, maar met foute	Argumente nie logies gerangskik nie	Taalfoute en foutiewe styl laat hierdie skryfstuk misluk
	Uitstekende inleiding en Slot	Inleiding, slot en ander paragrawe samehang-end georganiseer	Paragrafering meestal korrek	Paragrafering foutief	Paragrafering foutief
	Taalgebruik, toon en styl is volwasse, dit beïndruk en is korrek	Taalgebruik, toon en styl is grootliks korrek	Enkele taalfoute; toon en styl meestal gepas	Taalfoute beduidend Toon en styl nie geskik nie	Styl en toon nie geskik nie
PUNTE VERSPREIDING	20–25	15–19	10–14	5–9	0–4

Kopiereg voorbehou

downloaded from Stanmorephysics.com